

Új ***kézve***

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYŰLEKEZETEK LAPJA

Torockó, háttérben a Székelykővel

Nagy voltát ha megnézem dolgaidnak, Melyeket a te
kezeid formáltak, Az eget, holdat, a fényes napot, És szép
renddel a sok csillagokat:

Csudálván mondom: micsoda az ember, Ki tőled
ennyi sok dicsőséget nyer? De micsoda az embernek fia,
Kiről Felségednek van ily gondja?

Kezeid munkáin ötet úrrá tevéd, Hogy azokkal bírna,
néki engedéd. Valamit e világra teremtel, Mindeneket lába
alá vetél.

VIII. zsoltár

LELKÉSZ

MOLNÁR-VERESS PÁL

151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08-550 160 66 Mobil: 070-602 29 68
E-mail: parokia@telia.com

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA főfelügyelő, az ET elnöke
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031-795 25 02 Fax: 031-795 25 04
Mobil: 070-562 31 08

SEBESTYÉN GÁBOR főgondnok STH felügy.
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08-18 41 72

TÓTH ILDIKÓ főjegyző, Sölvesborgi felügyelő
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlgatan 4 H
Tel/Fax: 0456-140 37 Mobil: 0730-25 40 14

LÁSZLÓ BÉLA ET-tag, Göteborgi felügyelő
418 31 GÖTEBORG Vädersölgatan 21
Tel: 031-54 27 19 Mobil: 076-204 10 80 új szám!

PAP IVÁN központi pénztáros
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08-731 83 60 Fax: 08-731 08 28

VERESS ILDIKÓ Szeretetszolg.orsz.megbízott
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470-76 34 42

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

DEÁK GYÖRGY Boråsi felügyelő
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033-23 03 07

FEKETE JENŐ Eskilstunai felügyelő
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016-12 00 39 Mobil: 070-920 33 72

VERESS CSABA Halmstad felügyelő
310 31 ELDSBERGA Ängsgatan 7
Tel/Fax: 035-21 00 92

id. VASZI ÁRPÁD Helsingborgi felügyelő
252 75 HELSINGBORG Närlundavägen 10
Tel: 042-28 21 35

GAAL ANDRÁS Jönköpingsi felügyelő
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393-161 69

BÖDECS MARGIT Katrineholmi felügyelő
642 33 FLEN Junivägen 9
Tel: 0157-129 04

PAPP ANNA Ljungbyi felügyelő
341 37 LJUNGBY Ägårdsvägen 19
Tel: 0372-819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN Malmöi felügy.
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040-26 76 38

REHÓ ISTVÁN Västeråsi felügyelő
723 51 VÄSTERÅS Glasbärgatan 7
Tel: 021-12 09 91

SPÁDA JÁNOS Växjöi felügyelő
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470-76 34 42 Mobil: 070-759 19 21

TÁNGAGÄRDE Gyülekezeti Otthon
Tel: 033-27 50 22

Külföldről előbb Svédország hívószámát, a 0046-ot kell tárcsázni, s a körzetszám előtti 0-t el kell hagyni.

Tóth Károly Antal

Az alázat

Az alázat a kereszténység egyik alapfogalma. Jézus többször is mondta: ha „valaki felmagasztalja magát, az megaláztatik, és aki megalázza magát, felmagasztaltatik.” Ez a tanulása például annak a példabeszédnek, melyben a farizeus a templomban hálát ad Istennek azért, mert ő nem olyan rossz, mint a többi ember, a vámos viszont irgalomért könyörög a bűnei miatt. „Mondom nektek, hogy ez megigazultan ment haza, az nem” – tette hozzá Jézus. (Lásd: Lukács 18,10-14.)

Szent Jakab levelében olvashatjuk: „Alázkodjatok meg az Isten hatalmas keze alatt, hogy annak idején megdicsőítsen benneteket.” (5. fejezet, 6. vers) Megdicsőít: ez azt jelenti, hogy (a végső elszámolásnál, ha méltóknak bizonyultunk rá) részesít majd saját dicsőségében.

Miután a reneszánsz korban Európa újra felfedezte a régi görögöket, meglevenedtek egyes fogalmak ókori képzetei, és az alázatot újra emberi gyengeségnek kezdték tekinteni. Ma, az egyéni „önmegvalósítás” kultuszának idején, sokat beszélnek az emberi méltóságról, és az alázat minden elképzelhető megjelenési formáját szégyenletes megalázkodásnak, önmagunkról való lemondásnak, lényünk megcsonkításába való beleegyezésnek szokás tartani.

Valóban ilyen-e az alázat?

Számos nyelvben a fogalmat jelölő szó jórészt a szerény, az engedelmes, a tiszteletteljes kifejezések és rokonaik értelmét is hordozza. A *Magyar értelmező kéziszótár* sokkal egyértelműbben határozza meg a jelentését: „Az a magatartás, amelyben valaki függőségének és jelentéktelenségének tudata fejeződik ki. / Ezt tükröző tiszteletadás.”

A főnökeinktől való függőség tudata ma sem vesztette el az aktualitását, noha annak alázatoskodással való kifejezése nagyrészt kiment a divatból. A hatalmunkat is (ha jól felmérjük a dolgot) elenyészőnek vagy akár nem létezőnek tarthatjuk befolyásos személyekéhez viszonyítva, de arról szó sincs, hogy emberileg is jelentéktelennek éreznénk magunkat. Ha körülnézünk, nemigen találunk olyan valakit, aki mellett valamely területen egyáltalán ne tudnánk megállni a helyünket. A fogalom reális léte ezért attól függ, hogy találunk-e olyan lényt, akivel szemben a jelentéktelenség érzése, tudata indokolt lehet.

Ilyen lény csak egy van: Isten. Az Ő akaratából vagyunk, a hatalmának köszönhetjük, hogy élünk, hogy egyáltalán létezőnk. Korlátlan Úr fölöttünk, de csak a gonoszoknak és a hitványoknak van igazán okuk félni Tőle, mert szeret bennünket. Hiszen miértünk teremtetten az egész mindenséget. Hozzá viszonyítva semmik vagyunk, mégis társainak akar bennünket. De nem kényszerít rá minket, mert szabad akarattal dönthetjük el, hogy ezt mi is akarjuk-e. Eredendő emberi hivatásunk, hogy eljussunk ahhoz, akivel szemben az alázat nem megalázkodás, hanem a Hozzá való reális viszonyunk beismerése.

Mi, emberek, mégis azt hisszük, hogy a megalázkodás ellen lázadunk büszkén, amikor szabad akaratunkkal, ezzel a Tőle kapott felbecsülhetetlen ajándékkal, gyarló énünket, emberi méltóságnak kinevezett kicsinyes öntetszelgésünket helyezzük életünk középpontjába. Kétségtelenül ebből ered a magukat egyébként vallásosnak valló emberek „modernnek” vélt magatartása, amely az Istennel szembeni tisztelet külső megnyilvánulásait még a templomban is korlátozni igyekszik. A göteborgi svéd katolikus misén például mindig akad egy-két ember, aki nem fűzi össze az ujjait, mint ahogy a többség szokta bármely keresztény istentiszteleten, hanem terpeszben állva összefonja a karjait. Lehet, úgy hiszik, ez így illik. Ha bármelyikük bemenne valamely felsőbb főnökéhez, biztosan nem merne így megállni előtte. De Isten előtt a templomban igen.

Jézus az elfogatása estéjén térdre borult, és úgy imádkozott az Atyához. Mint egész életével, ezzel a cselekedetével is az alázat példáját mutatta nekünk. Szent Pál filippiekhez írt levele szerint Isten akarata, hogy „Jézus nevére hajoljon meg minden térd” a mennyben, a földön és az alvilágban, s minden nyelv hirdesse az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr” (3. fejezet, 10-11. versek). Ma a keresztény templomok jelentős részében mégis térdeplők helyett csak ferde lábtartók vannak a padokban. Úgy látszik, a mi térdünk nem hajlik Isten előtt.

(Folytatása a 23. oldalon)

A hátsó sorban: Demeter Krisztina, Huszák Roland, Boros Tamás, László Endre; A középső sorban: Huszák Henrietta, Török Anna Judith, Kónya Csongor; Az első sorban: Demeter Erik Vazul, Gábor Csilla, Boros Mónika, László Bernadette, Bach Lehel; A két szélén: Molnár-Veress Pál svédországi lelkész és Károly Károly csíkszeredai segédlelkész.

TÁNGAGÁRDEI PÜNKÖSDÖLÉS

Pünkösöd egyrészt jellegzetesen egyházi ünnep: a Szentlélek kitöltetésének ünnepe, ugyanakkor ősi időktől fogva világi szokások egész sora is kötődik hozzá, így népi kalendáriumaink pirosbetűs ünnepe is. A templomokban hosszú időn át szokás volt pünkösdi fát állítani, s mivel 1770-ben a templomokból kitiltották ezt a hagyományt, helyette sok helyen megmaradt a májusfa-állítás szokása. A rózsának az ünneppel való kapcsolatára a pünkösdi királynéjárás és pünkösödölés dalszövegei is utalnak. A pünkösdi királyné fejét általában rózsakoszorú díszíti, s ez kapcsolatban állhat Szent Erzsébet tiszteletével és az ún. rózsacsodával. Az ünnephez kötődő kedves, játékos népi szokásokat együttesen „pünkösödölésnek” nevezzük, s ezek leg többike egyfajta megmérettetés vagy ügyességpróba, melyekben néprajzosaink bizonyos ősi avatási próbatételek emlékét vélük felfedezni. A pünkösdi királyt versenyjátékokkal, főleg lóversennyel, bikahajsszal, a fiatalabb korosztályoknál bot-húzással, kakaslövessel választották. A nyertes egy évig a legények vezetője és bírója lett, hivatalos minden lakodalomba és összejövetelre, s a legények engedelmisséggel tartoztak neki.

Protestáns egyházainkban gyakori, hogy a pünkösdhöz kötötten rendezik meg az ifjak konfirmálását, mely ugyancsak egyfajta avatási ünnep. A konfirmációt mindig a megmérettetés előzi meg, amikor ifjaink számot adnak tudásukról, a keresztény hit tételeinek alapvető ismeretéről, majd a próba kiállta után ünnepélyes fogadalmat tesznek, s ezáltal felvétetnek az egyház úrvacsorával élő felnőtt tagjainak sorába. E hagyományokat követve egyházi közösségünk is mindig pünkösdkor rendezi meg a konfirmációt, melyet idén éppen tizenharmadik alkalommal tartottunk a gyülekezeti otthonunkhoz közeli Trogaréd-templomban. Ez alkalommal 12 fiatalunk vallotta meg hitét és tette le a konfirmációi fogadalmat: *Bach Lehel, Boros Mónika, Boros Tamás, Demeter Erik Vazul, Demeter Krisztina, Gábor Csilla, Huszák Henrietta, Huszák Roland, Kónya Csongor, László Bernadette, László Endre és Török Anna Judith.* A gyülekezeti lelkésznek külön öröm volt konfirmandus ifjakként viszont látni azokat az egykori csecsemőket vagy gyermekeket, akiket hosszú évekkal ezelőtt ő maga keresztelt meg. És öröm volt az is, hogy a felkészítő utolsó szakaszában, de a konfirmá-

Gyermekek és szüleik, a Pünkösdi Gyülekezeti Napok résztvevőinek egy csoportja (Jordáky Béla felvétele)

ciós istentiszteleten is részt vehetett Károly Károly csíkszeredai református segédlelkész, aki azt megelőzően egy egész hónapot szolgált gyülekezeteink körében. Köszönet érte!

Tángagárdán ez alkalommal sem maradt el a „pünkösdlés”, hiszen Egyháztanácsunk az „Ige és anyanyelv” versmondó és bibliaolvasó verseny megrendezésével ha nem is pünkösdi királyt vagy királynét választott, de felelevenítette a játékos megmérettetés szokását, igazi hagyományt teremtve; immár kilencedik alkalommal gyűjtötte össze a gyermekeket és ifjakat a Gyülekezeti Otthonba, hogy versmondásban és a bibliai szövegek szép és érthető olvasásában egymással versengve a felnőttek előtt tanújelét adják tudásuknak, anyanyelvük iránti hűségüknek. A tángagárdei országos döntőt a gyülekezeti szakaszokon való megmérettetés előzte meg. Öröm volt látni, hogy nemcsak a gyermekek és ifjak, de szüleik is mily nagy buzga-

lommal készültek erre az alkalomra. Mert nyilván fontos volt a verseny, a csemeték próbatétele, de ugyanolyan fontos volt az is, hogy felnőtteink közül sokan csak évente egyszer, ilyen alkalommal találkozhatnak régen nem látott barátokkal és ismerősökkel, otthonról érkezett földiekkel, az év során szétszóratásban élők, de ilyenkor összegyűltek igazi közösségével.

A 2005. évi találkozó egyúttal József Attila születése századik évfordulójának megünneplése is volt. Három korcsoport kötelezően elmondott verseit József Attila életművéből válogattuk ki, de ifjaink a szabadon választott versek nagy részével is a költőre emlékeztek és emlékeztettek.

Az országos megmérettetésre idén jelentkezett a legtöbb versenyző, szám szerint huszonöt. A zsűri a verseny minden résztvevőjét jutalmazta: a három legjobb versenyző láncon függő aranyozott érmet, a többi ezüst medált kapott. És mindegyiküknek jutott oklevél, könyv, édesség, s a tángagárdei anyanyelvi táboron való részvétel díjának az Egyháztanács részéről történő részleges átvállalása. A pünkösdlést a götebogi László Patrícia által vezetett „Tavaszi szél” gyermekcsoport fellépése tette színesebbé, s igazi meglepetés volt, amikor a táncba a többi gyereket is bevonták, igazi örömnéppé varázsolva ezt a napot. Köszönjük!

Végezetül hadd említsük meg név szerint is az országos döntőn résztvevőket, korcsoportonként, ábécé sorrendben: Bálint Palmgren Tünde, Csapó Edina, Csapó Dóra, Hajas Róbert Dániel, Jansson Júlia, Kasza Attila, László Norbert; Csapó Aletta, LipcseiAndersson Raffael, Nadler Veronika; Demeter Erik Vazul, Demeter Krisztina, Huszák Henrietta, Huszák Tamás, Gáspár Andrea, Péterffy Szilvia, Tóth Márton András; Boros Tamás, Burda Andrea, Huszák Roland. Isten áldása kísérje mindannyiukat, mindannyiunkat, hogy jövőre is találkozassunk boldog ünneplésben.

Tóth Ildikó Irma

A "Tavaszi szél" ének- és tánccsoport remeklése újból tapsot aratott

JÓZSEF ATTILA

(Bp. 1905. ápr. 11 – Balatonszárszó 1937. dec. 3)

Üstököseink

A legutóbbi két évszázad folyamán a magyar költészet egén a kisebb-nagyobb bolygók és állócsillagok közé két ízben suhant be üstökös, hogy, amilyen gyorsan jött, ugyanolyan gyorsan tűnjön tova, de egy másik égboltot hagyva maga mögött, mint amit itt talált. Ahogy Petőfi Sándor a tizenkilencedik századot, úgy forradalmasította a huszadikat József Attila. Ők a mi üstököseink, tűzcsóvak a magyar égen. Talán Ady Endrét tekinthetnénk a harmadiknak. Vagy mégse? Valami hiányzott nála, minden forradalmisága mellett is. „Ifjú szívekben élek” – jóslata nem vált be. Hatása alól ugyan senki nem vonhatta ki magát: József Attila is „adys” versekkel indult, mint előtte Kosztolányi és mások, ám hamar belátta minden követője, hogy utánozhatatlan. Amellett valójában soha sem volt fiatal. Mindent előre látott, „ébresztése” sikertelenségét, sorsunk beteljesülését is. És hát ágyban párnák közt érte a vég, nem csatatéren tűnt el, mint Petőfi s nem a vonat kerekei zúzták halálra, mint József Attilát.

Utóélet

Az üstökösök hatását „utóéletükön” mérhetjük le. Igaz, hogy más írókra is áll ez. Petőfit minden márciusban emlegetjük, szavaljuk – ami persze nem jelenti azt, hogy „Petőfi él”. A „népi front” a lobogójának választotta, de sajnos az elődöket kereső marxizmus is kisajátította Adyval és József Attilával együtt. „Szentháromságuk” így kompromittálódott, akárcsak a népdal, mellyel a kor filmesei kötelességszerűen megtűzdelték vonalas alkotásaikat. Úgy tűnt, hogy a személyi kultusznak becézett terror és a forradalom után berendezkedő kemény/puha diktatúra „magával rántja bukásával a maga Petőfijét, József Attiláját is a múlt elutált rondabugyraiba” (Határ Győző).

Hogy HGy jóslata legalábbis József Attilára nézve nem vált be, arra fényes bizonyíték a költő hazai ünneplése ebben az idej jubileumi évben. A rendezvények özönéről ad hírt a tévé s a sajtó; a folyóiratok emlékszámokkal, a József Attila- s egyéb irodalmi társaságok program- és gálaesttel tisztelegnek nem csak a hazában, hanem még Párizsban, Londonban is; szavalóversenyeket rendeznek az iskolákban, díszelőadásokat a színházakban; a tévében neves színészek, költők és irodalmárok beszélgetnek róla s verseiről; születésnapját, ápr. 11-ét „a költészet napjának” nyilvánították, a „vigiliát”, 10-ét pedig rajongói zárandoklással és nappali virrasztással ülték meg a Fiumei úti (Kerepesi) temetőben.

El lehetne gondolkodni e buzgalom nemzet-lélektani gyökerein: nagyon emlékeztet arra a régre, amit a költő halálhíre váltott ki 1937-ben: „Egyszerre rádöbbsz a magyar irodalom, hogy valaki köztünk élt, akit nem ismertünk föl, nem szerettünk eléggé” – írja Ágh István a *Hitelben*. A baloldal proletárköltőként a maga halottjának tekintette, s igyekezett eltussolni a szar-

vashibát, hogy kiutálták soraikból. Talán éppen ez óvta meg őt és életművét a kisajátítás okozta károktól, ezzel vált új témákkal gazdagodó költészete a nemzet, sőt az emberiség közkincsévé. A '45 után induló költőnemzedék, Nagy László, Juhász Ferenc és sokan mások, főleg a vidékről felkerült diákifjúság az ő verseit olvasták, tőle tanulták a képzelet szabad szárnyalását, a szavak ígézetét, a nyelv bravúros kezelését. Gondolom, nekik s a közvetlen utánuk következőknek oroszlánrszük van az ünnepi év programjainak szervezésében, az ünnepelt kultuszának ápolásában.

„Csodagyerek”?

Hogy korán kezdte, annyi bizonyos. A tizenévei elejéről való *Kedves Jocónak* címzett első rigmus kitűnik lényegre törő realizmusával: *De szeretnék gazdag lenni / Egyszer libasültet enni / Jó ruhába járni kelni / S öt forintért kuglert venni...*

Bár a költő, akárcsak a jó pap, holtig tanul s témavilága is egyre bővül, az éhség motívuma később is fel-felbukkan már-már a szimbólum erejével. Egy új költőtípus büszke manifesztuma a híres/hírhedt *Tiszta szívvel: harmadnapja nem eszek / se sokat se keveset* – a koplalás lényeges tartozéka az új programmal fellépő húsz éves József Attila önmagáról alkotott *imázsának*; beleillik a verskezdő negatívumok sorába:

Nincsen apám se anyám, / se istenem se hazám, se bölcsőm se szemfedőm / se csókom se szeretőm – mint a hetyke folytatásba is: *Húsz esztendőm hatalom, / húsz esztendőm eladom. // Hogyha nem kell senkinek, / hát az ördög veszi meg. / Tiszta szívvel betörök, / ha kell, embert is ölök.* Az éhkopp az az elensúly, ami a büszkén vállalt bűnöket a társadalomra hárítja vissza, de még annak büntető öklét is súlytalanná, hatástalanná teszi: *Elfognak és felkötnek, / áldott földdel elfödnek, / s halált hozó fű terem / gyönyörű szép szívemen.*

Meglepő ennek az anarchista manifesztumnak betoppanása, ha a tanulóévek ártatlan témái közt lapozgatunk. Változatos érdeklődésről vallanak: a pálmát a szerelem viszi el: vágyolgas aranyhajú, piros ajkú lányok, csókok után; a titokzatos Luca mellett, aki nem szereti, több versben vissza-visszatér a Márta név – Vágó Márta a „jómódú” úrilány, akit majd „osztálya elrabol tőle” (első, de nem utolsó sérelme proletárszívének); emitt egy *Hymnus a borhoz* – Petőfi vagy Ady hatása? *Fohászkodó ének* Istenhez – szonett formában. A szonettben és a klasszikus görög strófákban igen korán nagy gyakorlatra tesz szert. Tizennyolc éves makói diákként írja *A Kozmosz Éneke* című tizennégy részes szonettkoszorút, megfejelve egy mesterszonettel, ami igazán nem kis teljesítmény. Atyai barátjának, Juhász Gyulának ajánlja, aki egyengeti útját a *Nyugat* berkeihez. Két önálló kötete is megjelenik még huszadik éve betöltése előtt – méltán tekinthető hát „született” költőnek, östehetségnek, ha a témák, formák megválasztása s kidolgozása tudatos önképzésről tanúskodik is.

Kész az „imázs” – de azonos-e Attilával?

„Az utca és a föld fia vagyok” – vallja 18 évesen, de a *Tiszta szívvel* 20 éves költője úgy lép elénk, mint aki mindkét „szülő-jétől” el-szakadt, sőt még a korábbi versekben olykor emlegetett istentől s hazától is. A liberális baloldal s az útkereső fiatal

értelmiség ujjongva üdvözli ezt a szabad hangot, ám a hagyományos hazafiság hevesen elítéli: *Ön, amíg szóból értek én, / nem lesz tanár e féltekén* – mondja ki ítéletét a szege-di egyetem „fura ura”; de a nacionalistának semmiképp sem mondható kritikus, a költőnél csupán négy évvel öregebb Németh László sincs elragadtatva tőle: „Az a gyanúm, hogy a dalnak ez az apátlan-anyátlan Kakuk Marcija elébb költötte meg saját magát, mint e verseket” – írja a '29-ben kiadott *Nincsen apám se anyám*

kötetről. A kivételes tehetséget, a „képzelet humoros és mégis költői vágását” még csak elismeri benne, de sokallja az élc túltengését a költészet rovására. „Ezt az eredeti költői egyéniséget nem ártana az alkotó alázat javára revideálni” – summázza kritikáját, melyet korántsem ledorongolásnak szán. Három-négy év sem telik belé, s az „alkotó alázat” jegyében nagy versek születnek „a nyugatos, az avantgárd és a népköltészet szintéziséből” – írja Ágh István, aki a Németh László által nem valami sokra becsült *Medáliák* darabjait oly „páratlan nagy versek” előtanulmánya-iként értelmezi, mint a *Külvárosi éj*, a *Téli éjszaka*, az *Elégia*, az *Óda*, *A város peremén*, *A Dunánál*, a *Hazám*, a *Flóra*, az *Eszmélet*. Ez utóbbinak egyik „ablakából” így néz vissza ránk új szövegkörnyezetben a *Nincsen apám, se anyám* motívuma:

Az meglett ember, akinek / szívében nincs se anyja, apja, / ki tudja, hogy az életet / halálra ráadásul kapja / s mint talált tárgyat visszaadja / bármikor – ezért őriz meg, / ki nem istene és nem papja / se magának, sem senkinek.

Póznak, „imázsnak” nyoma sincs többé, a mély „emberi üzenet” célbajutását semmi sem zavarja.

A proletárlegendárium Attilája

valahol a *Tiszta szívvel* hetyke-fütyös kamasza és az *Eszmélet* „meglett embere” közt található. Gondolom, ezt az Attilát nemigen idézgették a centenáriumi ünnepi alkalmain; a zászlólengető osztályharcos szózatokat még kevésbé. Pedig micso-da remeke a látnoki tűznek, a költői leleménynek, lenyűgöző szépségű nyelvnek, metaforáknak és nem utolsó sorban a minden eszményítés-elnagyolás mellett alapjában IGAZ világábrázolásnak a *Munkások*! Sorai, strófái emlékezetünkbe vésődnek:

Forgolódnak a tőkés birodalmak, / csattog világot szag-gató foguk. / Lágy Ázsiát, borzolt Afrikát falnak, / s mint fészket ütik le a kis falut. / Egy nyál a tenger! Termelő zabálás, – / kis, bűvő országokra rálehel / a tátott tőke sárga szája. Párás / bűdösség-felhő lep bennünket el...

Ilyen a Föld az Ideológia madártávlatából. Nem leányálom, de sokkal rosszabb lett azóta, hogy a világ egyhatodán megvalósult (?) a szocializmus, *hol a munkásság majd a sötét gyárra / szegzi az Ember öntött csillagát!* – Arról persze nem tehet a költő, hogy elvtársai a csillag öntött jelzőjét vörösre ideologizálták. Ne mulasszuk el idézni a munkahelyet, a gyárat festő második strófát se; csupa hang, mozgás és fantasztikus képtársítások a lélektelen gépi és az életmeleg emberi világ között:

S hol zápfog rág, a város érdes része, / hol a vasbányák fuwallata ing, / gép rugdal, lánc zúg, jajong ládák léce, / lendkerék szijja csetten és nyalint, / hol a fémkeblű dinamókat szopják / a sivalkodó transzformátorok, / itt élünk mi. És sorsunkat összefogják / a nők, gyermekek, agitátorok.

Nem minden mozgalmi versében remekel így; papirosízű propaganda-jelszavakra is pazarolja tehetségét, hogy kedvében járjon elvtársainak; népmese-szerű dialógusra a burzsuj és a proletár közt; álnépies laposságokra (*Eldöngöljük, elvtárs, el bizony / az álkultúráért mind a dögöket!*). Csak amikor a „szegényember”-sorsot panaszolja, válik természetessé és költőivé:

Mondd, mit érlel annak a sorsa, / akinek nem jut kapanyél; / kinek bajsán nem billeg morzsa, / ki setét gondok közt henyél – kezdi litániáját a falusi szegénnyel, s folytatja a munkanélküli városi prolival: *Mondd, mit érlel annak a sorsa, / ki a gyár körül őgyeleg; / helyén a kapszlit nő kapdossa / s elfakult fejű kisgyerek* – sőt, a pusztta túlélésért küszködő kiskereskedőt is belevonja száalmába, aki pedig „nem érdemli meg” a marxista ideológia szerint, hogy végül a magaféle proli-értelmiség sorsát is elsirassa: *Mondd, mit érlel annak a sorsa, / ki költő s fél és így dalol; / felesége a padlót mossa / s ő másolás után lohol; / neve, ha van, csak áruvédjegy, / mint akármely mosóporé, / s élete, ha van élte még egy, / a proletár utókoré?!*

Így nővi ki magát szinte a szemünk előtt pár kurta év leforgása alatt az egész magyar valóság kritikus szemlélőjévé és igazmondó szócsövévé József Attila.

A Költő Hazája

Már tanulóévei alatt fel-felbukkan verseiben a magyarságtéma; *Magyar vagyok én is, (rivallnak a kányák) / Ilyen vagyok én és sose leszünk mások. / Jaj, jaj, nem tudunk élni, nyavalyások* – kesereg Adytól örökölt pesszimizmussal 17 éves fej-jel. Máskor a pogány öserőtől várja, hogy a hon megmentésére siessen, Hadúrtól, Vatától, egy füst alatt Bocskayt, Kossuthot idézve. „A magyarok letiport hazája”; „Hazám tarolt mezője”; „a tépdessett határ” s hasonló kitételek arra mutatnak, hogy bár felszínesen, átérzi Trianon s a megcsönkített ország traumáját is. *Minek magunkat lassan ölni: / nem jobb egyszerre megdöglölni?* – dühöng 18 évesen írt *Magyarok* című versében, keserű váddal a „nagyvilág” felé: *Temetőnek is kicsi lett vilá-gunk, / még ők biztatnak, hogy a pusztulást / hős bátorsággal s daccal kell kibírnunk! / Hát lesz-e magyar, ha mi nem leszünk?*

Ezt a homogén tömbnek átélt magyarságot és hazaképet nem leljük már a harmincon felül lévő érett költőben, aki *A Dunánál* és a *Hazám* című remekléseket írta. Trianon büntény marad ugyan, akárhogy forgatjuk, de csak egy a sokezer közül, ami a történelemnek nevezett bűnlajstromban szerepel. A ma-

gyarság és a nagyvilág sztereotíp szembeállítás helyett saját magyarváltót elemzi:

A világ vagyok – minden, ami volt, van: / a sok nemzedék, mely egymásra tör. / A honfoglalók győznek velem holtan, / s a meghódoltak kínja meggyötör. / Árpád és Zalán, Werbőczy és Dózsa – török, tatár, tót, román kavarog / e szívben, mely e múltnak már adósa / szelíd jövővel – mai magyarok! // Én dolgozni akarok. Elegendő, / hogy a múltat be kell vallani. / A Dunának, mely múlt, jelen s jövő, / egymást ölelik lágy hullámai. / A harcot, amelyet őseink vívtak, / békévé oldja az emlékezés, / s rendezni végre közös dolgainkat, / ez a mi munkánk; és nem is kevés.

Ha ez a vers a dunai népek még egyre később közös konferenciájának elnöki megnyitója lehetne, a **Hazám** cím alatt összefogott hét szonett orvosi diagnózisnak tekinthető a két háború közé szorult ún. Horthy-Magyarországról. Könnyörtelen és zseniális diagnózis, de korántsem rideg: csupa melegség, aggodalom, a befejező szonett pedig szinte térdrehulló esdek-lés a hazához:

S mégis, magyarnak számkivette, / lelkem sikoltva megri-ad – / édes Hazám, fogadj szívedbe, / hadd legyek hűséges fiad! // Totyogjon aki buksi medve / láncon – nekem ezt nem szabad! / Költő vagyok – szólj ügyészre, / ki ne tépje a tollamat! // Adtál földmívest a tengernek, / adj emberséget az embernek. / Adj magyarságot a magyar-nak, / hogy mi ne legyünk né-met gyarmat. / Hadd írjak szé-pet, jót – nekem / add meg bol-dogabb éneket!

Nemzeti imánk lehetett volna a harmincas évek második felében, amikor „szövetségesünknek”, a náci Németországnak egyre inkább kiszolgáltatva sodródtunk kollektív bűnökbe, nemzeti és egyéni tragédiákba. A szonettek sora, mely e könyörgést megelőzi, vagyis maga a diagnózis, keményebb hangot üt meg: *Ezernyi fajta népbetegség, / szapora csecsemőhalál, / árvaság, korai öregség, / elmebaj, egyke és sivár // bűn, öngyilkosság, lelki restség, / mely, hitetlen, csodára vár, / nem elegendő, hogy kitessék: / föl kéne szabadulni már! Több megállapítása aforizma szerű tömörségével s pontosságával tűnik ki: fortélyos félelem igazgat minket, nem csalóka remény; magával kötve mint a kéve / sunyít vagy parancsot követ; nem adna jogot a parasztnak, / ki rág a paraszt kenyérén / s a summás sárgul mint az asztag, / de követelni nem serény; / s kitántorgott Amerikába / másfélmillió emberünk – erre az első világháború előtt történt tömeges kivándorlásra céloz a könyörgő zárószonettnek egy mondata: Adtál földmívest a tengernek.*

Attila apja, a félig székely, félig román, vagy tán egészen az József Áron szappanfőző ezeknek az Amerikába tántorgóknak egyike volt, azaz csak lett volna, de a hajóig már el se jutott, elkallódott talán Erdélyben, a család a hírért se hallotta többé.

Nők – szerelem

Költőnk szerelmes természetéről már korai versei is bőven tanúskodnak. A hol avantgárdosan, hol adysan szertelen vallomások közt egyszerre egy csodálatos gyöngyszem a **Rög a röghöz**; hogy is írhatott ilyen érett, mélyen emberi vallomást egy 18 éves kamaszdiák?

Jöjj, testvérem, atyánk, a bujdosó nap / a távol falujába ballagott. // Fönn már kigyújtják üvegét a holdnak, / a hamvas, égi templomablakot. // Fészkében ring a száz cikázó fecske, / szívemben minden mámoros szavad. // Reszket – mint ujjunk – mind a levelecske / és röghöz szorul a rög és tapad. // Egymás mellett mi is rögek vagyunk most, / minket a gyöngy, friss vetés szeret. // Jöjj, kedvesem, tested lelkembe hullasd, / bennünk a föld barázdát rejteget. // A est sötét báránya ballagóba, / feketébb hulló selyemgyapja már. // És szőke hajad mintha mező volna, / mit teljesen betölt a holdsugár.

Juhász Gyula is írhatta volna, Juhász Gyula nyugtalansága, mélabúja nélkül! De ritka pillanata az ilyen a kamasz Attilának is: nemigen jutott ki neki sem az a lelki béke, amiről ezek a kb. egyidőben, 1923. augusztusában írt sorok vallanak: *A békességet szétszítja az este, / meleg kenyéréből egy karaj vagyok...*

Ha e verseket a természettel való azonosulás panteista áhítata lengi át, a **Klárások** című kis remekben az ártatlan dal-szerűség, bűbájós ritmus mögül kisüt a harag – mint Ágh István rámutat.

Klárások a nyakadon, / békafejek a tavon. / Báránygané, / bárányganéj a havon. // Rózsa a holdudvaron, / aranyöv derekadon. / Kenderkötél, / kenderkötél nyakamon. // Szoknyás lábad mozgása / harangnyelvek ingása, / folyóvízben / két jegenye hajlása. // Szoknyás lábad mozgása / harangnyelvek kongása, / folyóvízben / néma lombok hullása.

Mártához, az „úrilányhoz” írta, mikor megsejtette a közeli szakítást. Akkor, 23 évesen, házasságra is gondolt pedig. A művelt úrilány ékszerei a szegénysorsú férfi dühét váltják ki belőle: erről árulkodnak a nem éppen hizelgő hasonlatok: békafejek, bárányganéj s végül az öngyilkosság fenyegetését magában hordozó kenderkötél. „Dalba rejtett ballada” Ágh István szerint, szépsége feledteti szörnyetegségét. József Attila szörnyetegségét is, alapjában szkizofrén alkatát, mely a nőhöz való viszonyulásában nyilvánul. Vágyik a nőre és fél tőle, ostromolja, követeli, hogy szeressék – valójában minden nőben anyát keres. Egy kis szerencséjével megelhetette volna a neki való anyatípust. De aligha érte volna be vele. Jellemző, hogy azt a méltán körülcsodált **Óda** című remeklést olyan nőnek írta, aki csak futó epizód lehetett az életében, hisz még a nevét sem tudjuk. Igaz, hogy Szabó Lőrinc csontvázáig vetkőzteti a szeretett asszonyt, de Attila rajta is túltesz anatómiájának, tüdejének, vérköreinek, gyomrának, bélcsatornájának megéneklésével: *Az örök anyag boldogan halad / benned a belek alagútjain / és gazdag életet nyer a salak / a buzgó vesék forró kútjain...*

Nem szabadulhatok a profán gondolattól, hogy a „mester” be akarta (tudta) bizonyítani magának és a világnak, hogy e „prózaí szakszerűséggel” is lehet gyönyörű verset írni. E nő „termékeny testének lankás tájai” azóta úgy olvadnak össze a természeti tájjal, mint a Mama gigászira kivetített alakja az

éggel: Szürke haja lebben az égen, / kékítőt old az ég vizében.

Nem ok nélkül említem itt a szerelmi költészet címszó alatt a Pöcze Borcsát megdicsőítő **Mama**-verset: szerelem ihlette ezt is, bár elég későn, már a férfikorban ébredt szerelem. Anyja halálakor még 15 sem volt, éretlen ahhoz, hogy felfogja, mit vesztett benne. Korai verseiben ha említi is holt anyját, minden nagyobb

megrendültség nélkül. Harminc évesen „rakja össze” anyja alakját, mint be is vallja a **Kései siratóban**: *Lágy őszi tájból és sok kedves nőtől / próbállak összeállítani téged; / de nem futja, már látom, az időből, / a tömény tűz eléget.*

„Proletárköltő” korában a burzsuj társadalmat vádolja anyja elnyűvödése és korai halála miatt, a **Kései siratóban** anyja ellen fordítja a vádat, akár az önző s csak magára gondoló gyermek, vagy az ugyancsak önző szerelmes férfi: *Tőlem elvetted, kukacoknak adtad / édes emlőd s magad. / Vigasztaltad fiad és pirongattad / s lám, csalárd, hazug volt kedves szavad. / Levesem hűtöttem, fűjtad, kavartad, / mondtad: Egyél, nekem nősz nagyra, szentem! / Most zsíros nyirkot kóstol üres ajkad – / félrevezettél engem. //...// Nagyobb szélhámos vagy, mint bármelyik nő, / ki csal és hiteget! / Suttymban elhagytad szerelmeidből / jajongva szült eleven hitedet. / Cigány vagy! Amit adtál hizelegve, / mind visszaoptad az utolsó órán! / A gyerekek kél káromkodni kedve – / nem hallod, mama? Szólj rám!*

Aki keserűségében efféle szidalmakat költ rá a „hűtlenségben” tökéletesen ártatlan anyjára, arról feltehető, hogy még olyanabb szidalmakkal és vádakkal illeti azokat a nőket, akik nem tudják vagy nem akarják kielégíteni szeretetigényét, nem viszonzozzák szerelmét.

Mikor élete utolsó évében megrendült testi-lelki egészségének helyreállítása végett kórházban kezelték, két fiatal pszichológusnő is foglalkozott vele. Semmi szokatlan sincs abban, hogy ilyen körülmények, négyszemközti beszélgetések során a beteg gyengéd érzelmeket kezd táplálni orvosa, ápolója iránt, főleg ha szerelmes természetű és vigasztalásra, emberközeliségre, anyaöltre vágyik.

Nincs egyértelműen tisztázva, melyik szerelmes vagy átkozódó verset melyik fiatal hölgyhöz írta a kettő közül, Edithez vagy Flórához, például ezt az esdeklő vallomást, melynek részleteit idézem:

*Gyermekké tettél. Hiába növesztett / harminc csikorgó télen át a kín. / Nem tudok járni s nem ülhetek veszteg. / Hozzád vonszolnak, löknek tagjaim. //...// Etess, nézd – éhezem. Takarj be – fázom. / Ostoba vagyok – foglalkozz velem. / Hiányod átjár, mint huzat a házon. / Mondd, – távozzon tőlem a félelem... Kevés fiatal lány volna kész habozás nélkül vállalni azt az anyaszerepet, amire ez a vers rávenni szeretné. Alighanem Edit volt, aki a visszautasítást nem tudta kellő gyöngédséggel megfogalmazni, rá dölnek a jelzők és az átkok: *Te rongy, aki szeretni gyáva vagy / ... / fordított ringyó,* stb, hogy a vers végén esdeklésre*

fordítsa a szót: *ismersz engem, kit szemed megviselt, / lehetetlen, hogy ne szeressél, kedves! / Egykor egy sejt a tengerben kikelt, / hadd jusson el már örökös öledhez!* A panasz a **Nagyon fáj** c. megrendítő versnek vezérmotívuma: *Kettős teher / s kettős kincs, hogy szeretni kell. / Ki szeret s párra nem találhat, // oly hontalan, / mint amilyen gyámoltalan / a szükségét végző vadállat. // Nincsen egyéb / menedékünk; a kés hegyét / bár anyádnak szegezd, te bátor! // És lásd, akadt / nő, ki érti e szavakat, / de mégis ellökött magától. Már az egész női nemet, az egész világot vádolja s kérleli **Kiáltozás** c. versében: *Jaj, szeressetek szilajon, / hessentsétek el nagy bajom! / Eszméim közt mint a majom / a rácsok közt le és föl, / vicsorgok és ugrándozom, / mert semmit nem hiszek s nagyon / félek a büntetéstől. Döbbenetes szép vers az átkozódó fajtából a **Magány** című: *Bogár lépjen nyitott szemedre. Zöldes / bársony-penész pihézzze melledet. / Nézz a magányba, melybe engem küldesz. / Fogad morzsold szét; fald föl nyelvedet. // Száraz homokként peregjen szét arcod, / a kedves. S ha cirógatnál nagyon, / mert öled helyén a tiszta űrt tartod: / dolgos ujjaid kösse le a gyom. // Lásd, ez vagy, ez a förtelmes kívánság. / Meg se rebbennél, ha az emberek / némán körülkerülnének, hogy lássák: / ilyen gonosszá ki tett engemet...***

Másik „örangyala”, Flóra, aki majd Illyés Gyula felesége lesz s mint két ilyen formátumú költő ihletője s választottja kap nem akármilyen helyet a magyar irodalomtörténetben, nem volt annyira kiszolgáltatva költőnk szertelen indulatainak; úgy tűnik, győzte szelíd emberi szóval, kedvességgel. De azért őt is ultimátum elé állította egy versben: *Ne mérícskél, ne latold magadat. / Ölj öledbe, ha kellek. / Vagy fölkél s falhoz veti a harag, / mint a részeg a poharat, / e szesztelen szerelmet. A Flóra-versek többségét mégis a rajongás és hála ihlette: *Már nem képzelte ház üres telken, / csinosodik, épül a lelkem, / mivel az árnyakkal beteltem / a nők között Flórára letem – vallja a **Megméressél!** c. vers első strófája. Házasságról, gyermekekről ábrándozik: *A megbántott Föld ha kihül, / ég Flóram és szívem szerelme. // Mert mi teremtünk szép, okos lányt / és bátor, értelmes fiút (Március).* Egy udvarló versében az országnak és népének létszükségleteit köti csokorba, hogy szemléltesse, mennyire fontos neki Flóra: *Úgy kellesz, mint a parasztnak a föld, /.../ mint a dolgos tömegeknek /.../ munka, szabadság, kenyér s jószavak. // Úgy kellesz nekem Flóra, mint falun / villanyfény, kőház, iskolák, kutak; / mint gyermekeknek játék, oltalom, / munkásoknak emberi öntudat....* Néha mégis föltámad benne a kétség: nem terheli-e túl szerelmesét: *Lennél-e nyugtom mindenütt a rosszban? / Fontold meg jól, szíved mily terhet vállal. / Én, aki vele mind csak hadakoztam, / kibékülnék a haragvó halállal.* Nem úgy hangzik ez, mintha megijedt volna s visszakozna? Flóra ugyanis akkor már igent mondott. *Félek, nem tudod megbocsájtani / eltékozolt, ostoba, könnyű múltam / és majd ezerszeresen fáj, ami / ezerszer fáj, míg szeretni tanultam –* Adyra emlékeztető bűnborongás az „eltékozolt életen”? „Bűnös múltjára” célozgat, mely méltatlanná teszi egy ártatlan szűzleány szerelmére? Az utolsó strófában nagylelkűen még föl is menti ígérete alól: *Nehéz a szívem, hiszen bűt fogan: / öröömön tán a büntetések hozzák, / hogy sírva nézem majd ha boldogan / sétálsz azzal, ki méltóbb lesz tehozzád.* Jóslata szó szerint be is teljesedett, azzal a különbséggel, hogy látni már nem láthat-**

ta a boldogan sétálókat... Így maradt Flóra egy megvalósulatlan álom, amely megaranyozta élete utolsó hónapjait, amivel eljátszódott: „mi lenne, ha...”, de amiben sose mert hinni igazán. **Reggeli fény** c. verse sejteti, hogy kedve lett volna, mint valami vásott gyereknek, elrontani ezt a kedves, de céltalan játékot. Így gúnyolódik önmagával a józan reggeli fényben: *szedd össze magad, / botor emberkém, hiszen én se gyanítnám, / hogy épp nem a hajnali fénybe ragad / e jól sikerült angyal-hamisítvány! //...// Beh megölelnéd! Ámde ne vedd / kebledbe e tündét – mire maradsz, ha / ártatlanul fölfalja szíved, / mint zsenge búzát a szőke malacka!*

(Nagymerészen allegóriának tolmácsoltam ezt a verset. Bocsánat, ha tévedtem!)

Búcsú a világtól

Ahogy e 2005-ös év másik jubiléja, Csokonai búcsút mond „kedv, remények, Lillák”-nak, oly megadó, mélabús belenyugvással szedelőzködik, tudatosan készülve a halálra József Attila. *Tudod, hogy nincs bocsánat, / hiába hát a bánat. / Légy, ami lennél: férfi. / A fű kinő utánad. // // Ne vádolj, ne fogadkozz, / ne légy komisz magadhoz, / ne hódolj és ne hódíts, / ne csatlakozz a hadhoz. // Maradj fölöslegesnek – álmatagon dűnnyögött tanácsok sorozata, s egyszerre ez a filizófiai töltetű jelmondat: maradj fölöslegesnek! Ilyen meglepetésekkel búvól el a józsefattilai vers. Egy mondat kitér kórházi hónapjaira, gyógykezelésére is: *S romlott kölkökre leltél / pszichoanalízisben.* Nincs szükség kommentárra. Egy másik versből hasonló ítélet: *Én állat volnék és szégyentelen, / nélkületek, kik játszottok velem – Köztetek lettem bolond, én a véges. / Ember vagyok, így vagyok nevetséges.* Talán tükörképéhez szólva készíti el saját énjének-életének analízisét: *Karóval jöttél, nem virággal, / feleseltél a másvilággal, / aranyat ígértél nagy zsákkal / anyádnak és most itt csücsülsz, // mint fák tövében a bolondgomba (így van rád, akinek van gondja), / be vagy zárva a Hét Toronyba / és már sohasem menekülsz. // Tejfoggal kőbe mért haraptál? / Mért siettél, ha elmaradtál? / Miért nem éjszaka álmodtál? / Végre mi kellett volna, mondd! // Magadat mindig kitakartad, / sebedet mindig elvakartad, / híres vagy, hogyha ezt akartad. / S hány hét a világ? Te bolond...**

Végül amit utolsó versének szokás tartani: *Íme, hát megeltem hazámat, / a földet, ahol nevemet / hibátlanul írják fölébem, / ha eltemet, ki eltemet. // E föld befogad, mint a persely. / Mert nem kell (mily sajnálatos!) / a háborúból visszamaradt / húszfilléres, a vashatos. // ... // Egyedül voltam én sokáig. / Majd eljöttek hozzám sokan. / Magad vagy, mondták; bár velük / voltam volna én boldogan. // Így éltem s voltam én hiába, / megállapíthatom magam. / Bolondot játszottak velem / s már halálom is hasztalan. //...// Szép a tavasz és szép a nyár is, / de szebb az ősz s legszebb a tél, / annak, ki tűzhelyet, családot, / már végképp másoknak remél.*

De hisz megírta ő már négy évvel korábban a reménytelenség nagyversét, **Reménytelenül** a címe is, alcíme pedig, mint valami zeneműhöz szánt utasítás: *Lassan, tünődve.*

Az ember végül homokos, / szomorú, vizes síkra ér, / szét-néz merengve és okos / fejével biccent, nem remél. // Én is így próbálok csalás / nélkül szétnézni könnyedén. / Ezüstös fejsze-

suhanás / játszik a nyárfa levelén. // A semmi ágán ül szívem, / kis teste hangtalan vacog, / köréje gyűlnek szelíden / s nézik, nézik a csillagok.

„Olyan szépen szól, akár egy csendes népdal” – fűzi hozzá az elbűvölő utolsó strófát idézve Ágh István. Meglep azonban, hogy ő gyümölcsnek értelmezi a szívet, amiben alighanem téved. Igaz, hogy ág és gyümölcs is összetartozó képzetek, ám a gyümölcs nem „ül” az ágon, hanem csüng, a „vacogás” pedig nem szokása. Annál inkább illik mindkettő a kismadárhoz – így lesz hibátlan ez a szépséges metafora, mely oly plasztikusan fejezi ki az emberszív nagy árvaságát a világmindenség úrközlönyében. Mert hogy részvéttel szemlélnék gyötrelmeinket a körénk gyűlő csillagok, sajnos merő önáltatás...

Hadd fejezzem be ezt a tallózó megemlékezést Kalevala-fordító minőségemben. József Attila ugyanis buzgó olvasója és csodálója volt a rokon népi eposznak; maga is írt verseket a Kalevala szellemében és ritmusában, megtűzdelve csengő-bongó alliterációkkal.

Holt vidék (részletek)

Füstöl a víz, lóg a káka / kókkadón a pusztaságba

Dunnába bútt fönn a magas. / Sűrű csönd ropog a havas / mezőben.

Kövér homály, zsíros, csendes, / lapos lapály, kerek, rendes. / Csak egy ladik, mely hallhatón / kotyog még a kásás tavon / magában.

Tanya – körülötte körbe / fordul a táj. A tél körme / oldaláról egy keveset / repesztgeti még a meszet, / eljátszik...

Kalevalás átkok hangzanak el az **Öt szegény szől** című versben a botosispán fejére:

De rivall a csermely csőse, / békák botosa bottal mondja, / vicsorogja víz vitéze, / ordas inas, úr bolondja: / Eltakarodj, öt tekergő! / Kotródj innen, kujtorogó! / Fattyúnak itt nincsen fürdő, / csavargónak nincs csobogó!

Világ valamennyi vizét / hazatereld, víz juhásza!

Csíbor húzzon tücsök-zenét / undok urad udvarába. / ... / Habos tengert egyengessen / a vasfogú boronával, / hosszú szárú esőt vessen, /

gyűjtse boglyába fiával. / Ha már van elég halpénze, / kárászoknak nyisson kocsmát! / Örvény-süveg a fejére! / Húzzon vizi-gödör csizmát! / Paplana csendes folyóvíz, / legyen a bolhája béka! / Azt szedje a szoknyából is / édes lánya-ivadéka! / ... /

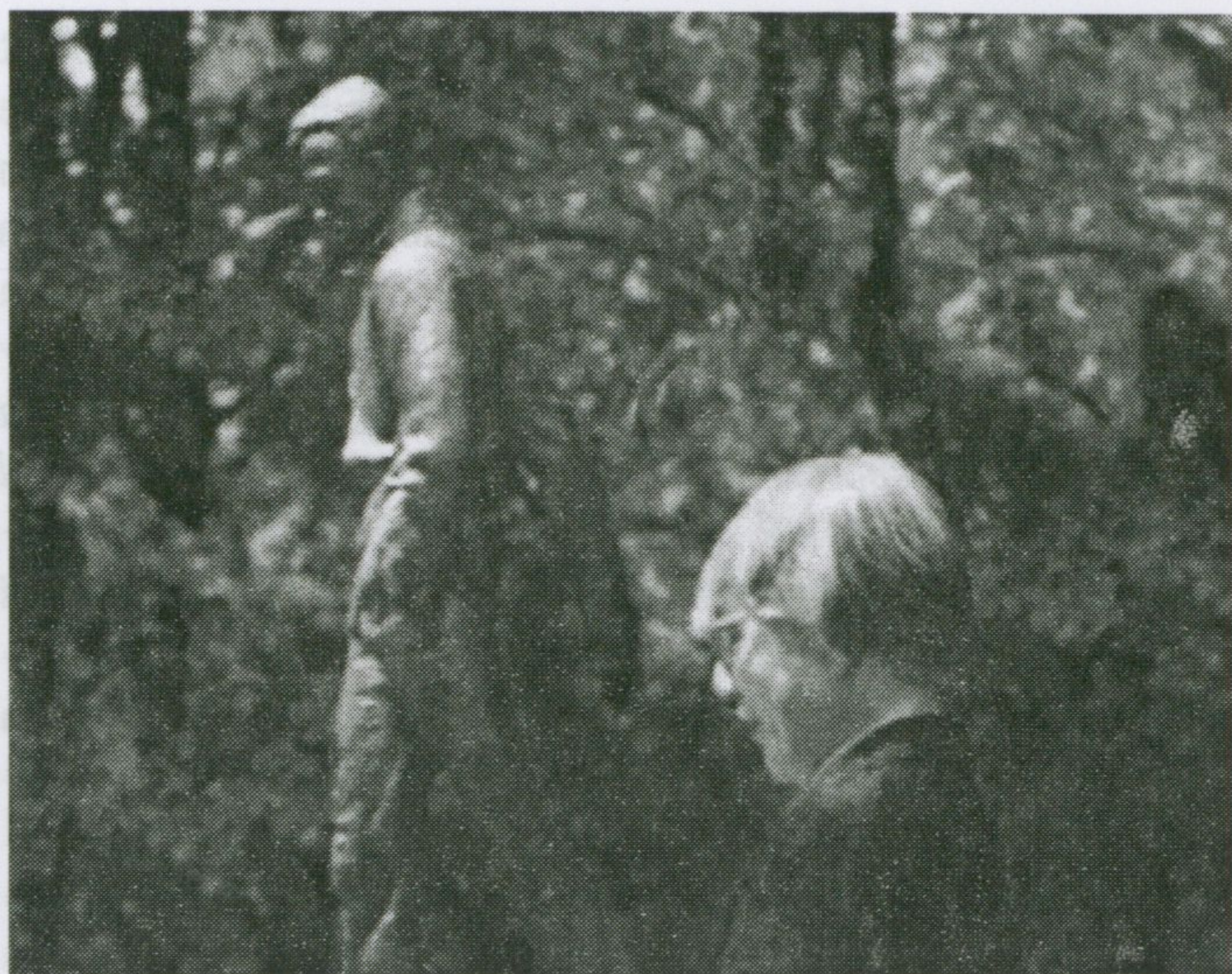
EGY FÉNYKÉP ALÁ (szoboravatás)

Az egykor menekültként Svédországot is megjárt, majd onnan Japánba tovavándorolt és ott harminc évet leélt Wagner Nándor szobrászművész halála előtt úgy rendelkezett, hogy szülővárosának, Nagyváradnak adományozza József Attilát ábrázoló nagyszerű alkotását. A szobrot – a szállítás nem kis költségét magára vállalva – japán származású özvegye hozta haza nemrégiben a távol-keleti szigetországból a Körös-parti Párizsba, ahol ünnepélyes körülmények között felavatták.

Wagner Nándor bronzba öntve azt a József Attilát jelenítette meg, aki többek között a Mama és a Hazám című verseibe öntve fogalmazta meg legbensőbb vágyait. Gyermeki lelkülettel kéri a mamát, vinné fel őt is a padlásra, e göröngyös lenti világból a képzelet magasába, hol a ruhák fényesen suhogva keringnek-szállnak, s ahol anyja szürke haja lebben az égen s kékítőt old az ég vizében. Anyjaként tekint hazájára is, esdve kérve: „*édes Hazám, fogadj szívedbe, / hadd legyek hűséges*

Olvasóink számára talán nem érdektelen megemlítenünk, hogy Wagner Nándor készítette azt a svédországi híveinknél még sokhelyütt fellelhető *Menekülés Egyiptomba* c. grafikát, melynek lenyomatait egykor "tég-lajegy" gyanánt árusították a Tángagárdei Gyülekezeti Otthon megvásárlásának céljából.

Az 1914-ben Berettyóújfaluban született, Kolozsváron élő és alkotó Cs. Erdős Tibor festőművész, a kolozsvári Képzőművészeti Akadémia tanára ugyancsak járt Svédországban, ahol a Stockholmi Egyetemes Magyar Képzőművészeti Egyesület kiállításain gyakran szerepelt.

Wagner Nándor József Attilája Váradon, a művész özvegyével.

fiad!" A nyelvet és eszmélést ajándékozó anya és nemzet benne egyaránt hitet adó erővé lényegülnek, s tudja, csak tőlük kérheti: „*adj emberséget az embernek. / Adj magyarságot a magyarnak*".

A Japánból elindult József Attila ércbe öntött alakja a kék ég útjain megjelent Váradon, hogy Biharország megfoglyatkozott magyarságának hitét és reménységét erősítse.

Cs. Erdős Tibor

TÖRTÉNELMI DÖNTÉS

A Magyarországi Református Egyház - a Kárpát-medencei Magyar Református Generális Konvent előterjesztése nyomán - május 26-27-i zsinati ülészakán történelmi döntést hozott: az egyházi küldetéstörvényben rögzített egyháztagságot a Zsinat kiterjeszti a világ különböző részein élő magyar reformátusokra. Ez a döntés egyenes folytatása a kettős állampolgársággal kapcsolatos eddigi zsinati állásfoglalásoknak.

A törvénymódosítás szövege (2005. I. törvény a Magyarországi Református Egyházzal és szolgálatáról szóló 1967. évi I. törvény módosítása egységes szerkezetben):

”1. § [...]

(2) A Magyarországi Református Egyház tagjának tekinti a világ bármely részén élő, magát magyar reformátusnak valló és ezt kinyilvánító egyháztagot.

(3) Egyháztagsági jogait és kötelességeit mindenki az állandó lakóhelye szerint szervezett, önálló működésű, autonóm egyházi szervezetében gyakorolja. Az itt kinyilvánított magyar református egység tényleges gyakorlására, az egyháztestek teljes konszenzusával, az anyaország határain átívelő szervezetek hozhatók létre.”

Képes Cimbora

A helsingborgi Hungária Klub népszerű Cimbora gyermektáboráról svédországi testvérünk, a Híradó bő beszámolót közölt, ezért mi csak ifj. Vaszi Árpád képei által idézzük a minden bizonnyal feledhetetlen napokat, egyúttal köszönetet mondva Károly Károly csíkszeredai református segédlelkésznek, hogy részvételével biztosította a táborban a szakszerű oktatók mellett az immár hagyományos egyházi jelenlétet, a szórakozás mellett gyermekeink vallásos nevelését is.

Nincs jogunk feladni

Zilált lélekkel, bódultan kóvályogtam az ismerős utcákon, majd kibandukoltam az Őrkő alá, ahonnan messzire kalandozhat a kíváncsi tekintet. Átölelheti Alsó-Háromszék és a Barcaság tekintélyes részét, a Baróti-hegységtől a Bodoki-havasok érintésével a Lakóca-tetőig, a Bucegi ormán feszülő keresztől a Csukás-hegységen át a Fogarasi-havasok csipkés vonulatáig. Megnyugvást keresve szemlélődtem, de ezúttal még a késve érkezett tél által ünnepi ruhába öltöztetett honi táj napfényben sziporkázó csodálatos látványa sem tudta feloldani bennem a családtól és a szülőföldtől történő újbóli elszakadás tudata által keltett feszültséget, ezért lehajtott fejjel elindultam haza. A konyhában üldögélve, miközben a ránk telepedett csend sejtelmes hangjait hallgattam, összeszorult torokkal szemléltem az útravalót sütő-főző feleségem törékeny alakját, s nem volt erőm lecsókolni lelke folyékony kristálycsöppjeit, a szemei sarkában megbújó, majd némán alágördülő könnyeket. A múltó idő pedig hatalmas folyamként, feltartóztathatatlanul hömpölygött felénk, habjai közt az elválás sajgó pillanatával, s mire fájdalom bénította nyelvem szólásra mozdult volna, magával ragdott és messzire sodort. Kétnapi utazás után, már csak a gondos női kezek által készített töltöttkáposzta zamata és a humoródfürdői jómagam "palackozta" borvíz aromája tanúsította, hogy nem álom, hanem valóság volt az otthontartózkodás.

Másfél hónap. Ennyi adatott meg nekem két út között Erdélyben. Sok ez vagy kevés?

Sok, mert belefáradtam a közéletet átszövő korrupciós hálóban való vergődésbe. Sok, mert megbénított és mozgásképtelenné tett a nincstelenség. S ha szétszakítva a bénaság bilincseit nekikeseredek és újból elindulok, nemsokára sérülten kell leüljek az út szélére, s bokám hetekig sajog a betemetetlen gödrök közötti botorkálástól. S nem csak a bokám sajog, mert nem csak földkupacokba botlom bele naponta, hanem emberi rosszindulatba, irigységbe és gyűlöletbe is. Sok, mert nem csupán a lerobbant épületek, kátyús utak s a mindent elborító szemét látványa fojtogat, hanem az emberekre rátelepedett közöny, fásultság és reménytelenség is.

Kevés, mert alig fedezhettem fel újra az otthon fészekmelegét, a mindennapok apró örömeit, a családhoz, közösséghez való tartozás biztonságerzetét. Kevés, mert nem moshattam le a hosszú úton rámragadt szennyet a Fekete-hegy oldalából szülőfalum, Bereck felé alárohanó "Jézuspataka" tajtékzó vizében, nem szívhattam eleget magamba a Kárpátok fenyőillatából, s a Szent Anna-tó kristálytükrében sem nézhettem szembe önmagammal. Kevés, mert bár felismertem több tucát, mindennapjainkat mérgező problémát, megoldatlanul hagytam hátra őket, mert indulni kellett.

Indulni kellett, indulni kell, ez a sorsom, ez a sorsunk, a megélhetés kényszerétől üzve szétrajzani a nagyvilágban, ki közelebb, ki távolabb, mindenki a szerencséje szerint. Ez a sorsom, ez a sorsunk, hogy nyugaton, délen, északon teremteni elő a mindennapit, izmaink és eszünk segítségével, s nem csak a magunk, hanem az otthonmaradottak számára is. De ez kerserves igyekezetünk ellenére sem sikerül mindig. Olykor köszöntenek ránk hosszú, csüggedéstől rojtos napok, hetek,

mikor a magány s a sikertelenség terhével nyakunkban úgy érezzük, a titokban dédelgetett álmok véglegesen szertefoszlának és a szellemi s anyagi gyarapodás hiú ábránd marad csupán. Voltak napok, mikor az üldöztetések, csalódások és kudarcok hosszú évei alatt amúgyis megtépázott önbizalmam megrendült, és kezdett elhatalmasodni rajtam a kilátástalanság. De még mielőtt teljesen gúzsba kötött volna a csüggedés, mégmielőtt cselekvésképtelenné váltam volna, maradék erőmmel kétségbeesetten kutattam lelkem rejtett zugaiban egy parányi fényforrás után, melynek sugara kivezet a reménytelenség labirintusából, melynek világánál megglelem az utat, mely a helyes irányba visz. És az utolsó pillanatban rátaláltam, s rádöbentem, hogy mindig is ott pisláskolt tudatom mélyén, de a hamis csillogástól elvakult tekintetem eddig elsiklott fölötte. Rádöbentem, hogy a hit az a kimeríthetetlen energiaforrás, mely a fizikai lét, idő és távolság szabta korlátait ledöntve, folyamatosan biztosítja számunkra a napi küzdelemhez szükséges energiát s a reményt, hogy megadatik nekünk a cselekvés lehetősége. Mert sem nekem, sem nekünk nem szabad elcsüggednünk, nem szabad tétováznunk, – tanulnunk és cselekednünk kell. Erre kötelez a múltunk, erre köteleznek őseink és valóra nem váltott álmaink. Erre kötelez egy értelmes jövő lehetősége, melyet felépíthetünk a hit szilárd alapjaira. És ez a jövő nem csak a miénk, hanem gyermekeink, unokáink jövője is, ezért nincs jogunk csüggedni, nincs jogunk feladni, nincs jogunk lemondani róla. Rádöbentem, hogy én sem a történesek véletlen egybeesése folytán vetődtem váratlanul és hirtelen oly távol a szülőföldemtől, hiszen ilyen sorsfordító véletlenek nincsenek, de van isteni gondviselés. Isteni gondviselés, mely által a kisebb-nagyobb tévelygések és kényszerkitérők után is kapunk egy újabb lehetőséget, egy újabb esélyt, hogy betöltsük, betölthessük küldetésünket a földön. És akkor már csak rajtunk múlik, hogy tudunk-e, akarunk-e élni a felkínált alkalommal.

Kemény akarattal tehát, feszítsük szét a minket fogvartató csüggedtség börtönrácsait, sajátunkat nem feledve szívjuk magunkba az idegen kultúra értékes szellemi termékeit, ízleljük meg mások tudásának gyümölcseit, és merítsünk tapasztalatot egy viszonylag egészséges társadalom lüktető mindennapjaiból. Járjunk nyitott szemmel a világ vándorösvényein. Nekünk nyugaton, délen, északon, ötletet ötletre rakva meg kell teremtenünk a lehetőséget, hogy dolgozhassunk, és dolgozni kell éjt nappá téve, összeszorított fogakkal, csikorgó izmokkal is. Nekünk szót szóra rakva tanulni kell, még az álmatlanságtól vérmes szemekkel is, mert a tudás hatalom. Csak így juthatunk birtokába egy olyan kincsnek, melyet ha egyszer megszerztünk, többet tőlünk el nem rabolhatja senki. Rakjunk garast garasra, építsünk gondolatot gondolatra, hogy mielőbb eljöhessen a pillanat, amikor összekuporgatott anyagi s megszerzett szellemi vagyonunkkal, a hit fényesre csiszolt gyémántjának birtokában elindulhatunk haza. És felemelt fejjel s bizakodva indulhatunk, mert van esélyünk. De csak így van esélyünk az újrakezdésre.

Bedő Zoltán

Växjöi és sölvesborgi gyülekezeti tagok a Ryssberg menedékház előtt (Spáda János felvétele)

Sölvesborgi vendégségben

Június 4.-én, a trianoni békediktátum 85. évfordulója napján került sor közös gyülekezeti találkozónkra a sölvesborgi közösség tagjaival. Mintegy isteni áldás volt találkozónkra, hogy a kezdeti esős időt követően városnézés közben egyszer csak kiderült az égbolt és ránk sütött a nap sugára.

Tóth Ildikó országos jegyzőnk, egyben a sölvesborgi gyülekezet felügyelője szakavatott idegenvezetésével élvezet volt a 18–19. század építészeti stílusait őrző Sölvesborg utcáin és terein sétálni, a tengerpart fövenyén vagy valamelyik zöldövezet pázsitján gondtalanul pihenni, a napfényben megmártózni, a látnivalókat habzsolni.

A városka majd minden pontjáról látni a jellegzetesen dán téglagótika stílusában épült több mint 700 éves Sankt Nicolai-templom zömök tornyát. Amikor órája elütötte a tizenegyet, a mintegy félszáz lelkes gyülekezettel együtt bevonultunk az ódon falak közé, s a középkori freskómaradványok, a díszes oltár és faragott-festett szószék látványa áhítatos csendre intett valamennyiünket. Ugyancsak áhítattal hallgattuk Vinczellér Gábor erdélyi vendéglelkész igehirdetését, melyben az Isten szeretete és az egymás iránti megértés szükségessége mellett szó esett a trianoni igazságtalanság árnyékában élő nemzetrészekről, a nemzet egésze egységének fontosságáról.

Az istentisztelet után és egy ráadásnak szánt kiegészítő városnézést követően utunkat busszal, majd gyalog folytattuk a hazai tájakra erősen emlékeztető gyönyörűségecs bükkerdőn át a Sölvesborg melletti Ryssberg menedékházhoz. A feldíszített ház, a terített asztalok látványa sejtette velünk, hogy igazi ünnepi alkalmon vehetünk részt. A nyugati szétszórtságban minden találkozás egyben ünnep is, melyet annak rendje s módja szerint illik megtartani, s ebben ez alkalommal sem volt hiány.

Az ízletes ebéd után a magyar emberre oly jellemző jókedvvel, estig tartó borozgatással és nótázással múltunk az időt, de nem hiányzott az olykor komolyra fogott szó sem, az otthoni közös ismerősök, a kedves vagy fájó emlékek felidézése, a lélektől lélekig feszülő együttérzés, a jövőre néző tenniakarás.

Molnár Gergely, a kristianstad-i magyar egyesület elnöke és Valszkai Júlia, a helyi gyülekezet gondnoka vezetésével sorra csendültek fel népdalkincsünk gyöngyszemei, de persze mi växjöi magyarok sem maradtunk adósok az otthoni forrásból merített, de mindenképpen lelkünkben csorduló énekekkel. Amikor a késődélutáni napfény bearanyozta a ház körüli erdőt, s egy-egy foltban ottfelejtette magát a vadzöld pázsiton, kedvünk szottyant kiülni a szabadba, s mindenre ráadásul kolbászt sütni, hogy jobban csússzon a maradék nedű, pergőbben szálljon a dal. Megköszönve a szíves vendéglátást, testileg-lelkileg feltöltődött társaságunk lassan útnak indult. Már a smålandi rengetegben száguldott buszunk, de a nóta csak nem fogyott ki szánkából, sem lelkünkben a jókedv, melyet kedves emlékekkel fűszerezve vitt ki-külső otthonába. Szinte közfelkiáltással summáztuk, hogy akik ezúttal (is) elmaradtak tőlünk, bizony őszintén bánhatják!

Vinczellér Gábor
magyarói vendéglelkész

Spáda János växjöi felügyelő

"Csak lelkész felügyelete mellett..."

Eszembe jutnak gyermekkorom vallás- és kateórái, amikor édesapám a lesötétített ablakú sekrestyében egy háború előtti időkből származó tekerces diavetítőgépről bibliai történeteket varázsolt a falra, s a szűk helyre összezsúfolódott gyermeksereg szájtátva nézte az Éden-kertben Ádámot almával kínáló Éva alakját, a bokor aljában megbúvó kígyót, s a háttérben a haragos Istent, aki a következő jelenetben már kivont kardú angyalai által űzi ki a kertből a bűnbeesett első emberpárt. Ha az özönvízről, Nőé bárkájáról vagy a Babel tornyáról esik szó, negyvenegynéhány év távlatából szemem előtt ma is a nagyméretű, kétkötetes Doré-biblia illusztrációi, vagy híres festők reprodukciói jelennek meg. Ezek az Ó- és Újszövetség történeteit ábrázoló képek, diaképek, reprodukciók lépésről lépésre vezettek végig a Szentíráson, s szinte észrevétlenül, egy életre szólóan hintették belénk a majdan rügyet fakasztó hit alapjait képező bibliaismeretet. Nagyobbacska fejjel bebarangolva előbb Erdély, majd Magyarország számos falvát és városát, a templomokba térve sokszor fájó szívvel nézegettem a reformáció hevében lemeszelt falfreskók vakolat alól kikandikáló maradványait, egy-egy hajdan szép lehetett szobor fejetlen vagy végtag nélküli torzóját. Amikor még könyvnyomtatás sem volt, de írni és olvasni is csak néhányan tudtak, s a latinhoz szokott papok gyakorta hiányos magyar nyelven hangzó prédikációiból a pór nép vajmi keveset értett, bizony ezek a falra festett vagy kőbe faragott „illusztrációk” voltak a legjobb tanítómesterek. És ki tagadná, hogy a hozzánk érkező információk túlnyomó része ma is képi úton rögzül agyunkban, s a művészi ábrázolásnak, a képi kifejezésnek meghatározó szerepe van a tudás elsajátításának folyamatában.

Egyik konfirmandusunk Magyarországon élő rokona felajánlotta, hogy beszerez néhány, a kate oktatásához segédanyagként használható műsoros kazettát. Június első felében meg is érkezett a *Máté- és a János evangéliuma*, valamint az *Apostolok cselekedetei* című három digitális videó-lemez (DVD) és *A Könyvek könyve* című CD-ROM, tulajdonképpen egy hangos-képes Bib-

lia, mely *Tótfalusi István* kétkötetes műve alapján készült, s a Szentírás világába kalauzolja az olvasót. Eddig csak ez utóbbi-ba volt alkalmam részletesebben beletekinteni. A lemezborító hátlapján az alkotásról a következő áll:

„A szerző arra vállalkozott, hogy a Biblia legfontosabb részeit összefüggő egésszé formálja a történelmi könyvek alapján haladva, e történetbe ágyazva bele a bölcsességi és prófétai könyvek leglényegesebb és legszebb részleteit. Szövege maximális hűséggel követi a Bibliáét, ezzel együtt élvezetesen olvasható, némiképpen emelt stílusú, de a klasszikus fordítások időnkénti nehézkessége nélkül. A könyv második fele fejezetről fejezetre követi a fő szöveget minden részletre kiterjedő történelmi és vallástörténeti kommentárjaival. A történelem, a régészet, a vallástörténet és a bibliatudomány legkorszerűbb eredményeit felhasználva igyekszik földeríteni a töredékes, párhuzamos vagy olykor ellentmondó részek mögött rejtőző történelmi valóságot. Érdekesítő magyarázatot kapunk a bibliai

iratok keletkezésének és kialakulásának történelmi, politikai és teológiai hátterére. A kiváló Biblia-szakértő által ellenőrzött szöveg megértését névmagyarázat és térképek, a szerző *Ki kicsoda a Bibliában* című lexikona segítik. A CD-n helyet kapott a Biblia teljes szövege Károli Gáspár fordításában; egyes részek hangzó anyaga Tóth Géza avatott tolmácsolásában, közel 7 órányi terjedelemben; a bibliai eseményekhez kapcsolódó gazdag színes képanyag régi metszetekből, illusztrált bibliákból, illetve közel 5 órányi klasszikus zene: *Händel Messiás* és *Mendelssohn Éliás* című biblikus témájú oratóriumai.

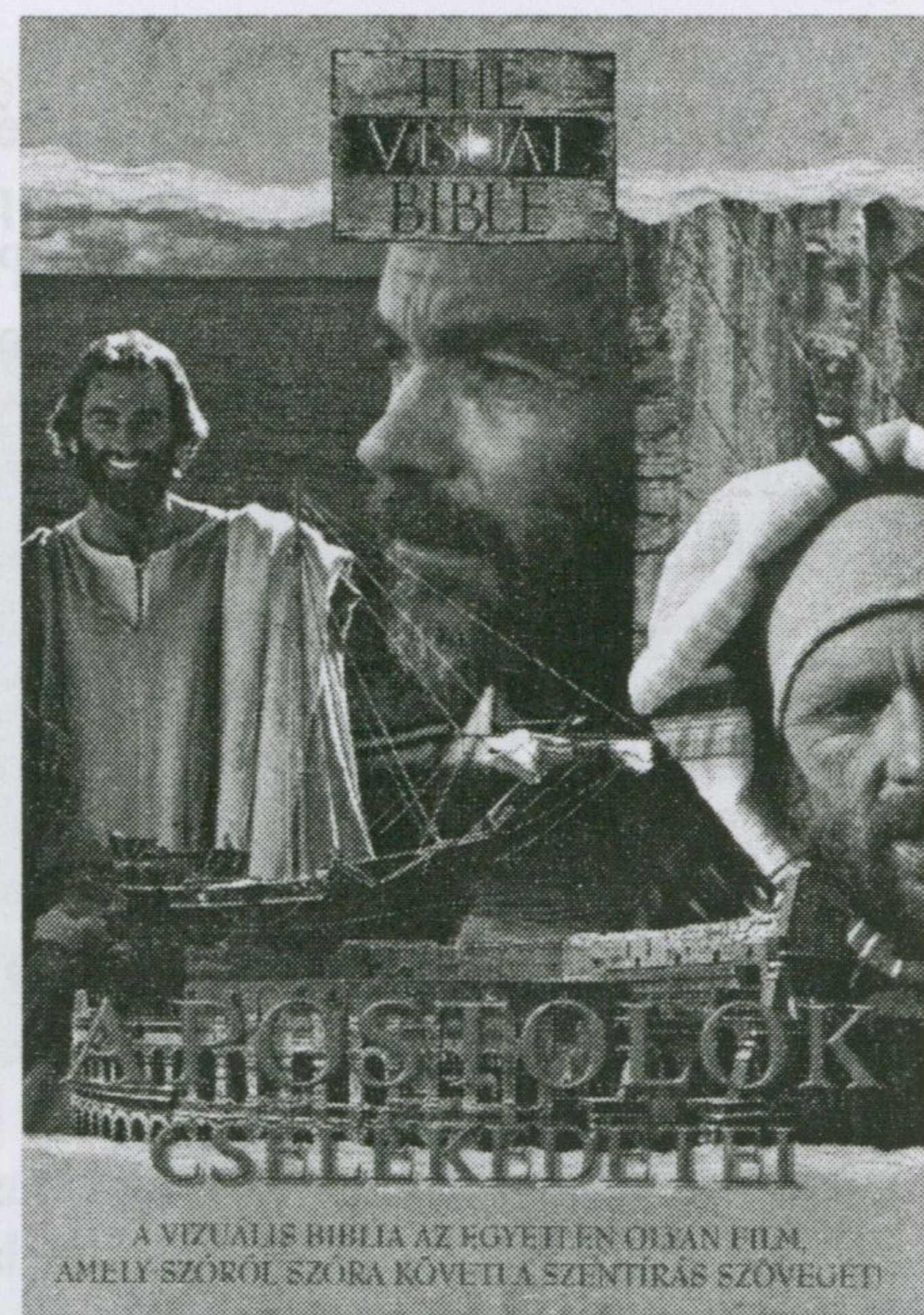
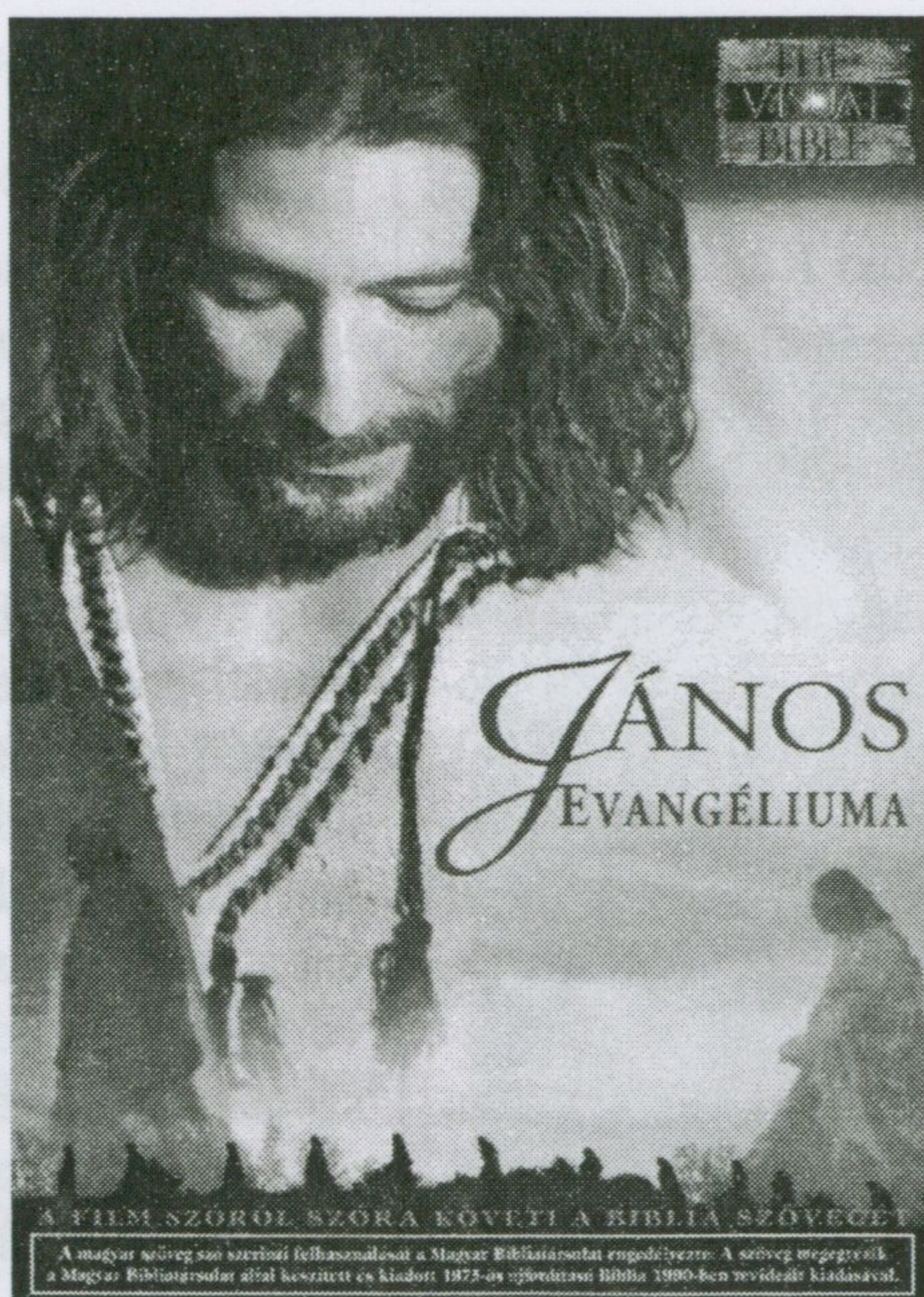
Ezt a CD-ROM-ot „behunytt szemmel is” bármikor bárkinek szívesen ajánlom, hadd böngésszen benne, tanuljon belőle, erősödjön hitben és lélekben.

Az evangéliumokat ill. az Apostolok cselekedeteit filmszerűen feldolgozó három DVD-vel viszont már óvatosabb lesznek. Amint a tévében is egy-egy film megtekintését korhatárhoz kötik, s a képernyő egyik sarkába kiírják, hogy például: „következő filmünket 12 év alatti nézőinknek csak felnőtt felügyelete mellett ajánljuk”, úgy a Vizuális Biblia epizódjainak megtekintését – ha tehetném – gyermeknézőinknek mindenképpen, de talán felnőtt nézőink többségének is „csak lelkész felügyelete mellett” ajánlanám. Hogy miért?

Amikor az internet Google keresőjébe bepötyögtettem a „vizuális biblia” szavakat, 43 olyan helyet találtam, ahol ez a fogalom előfordul. Ezekben böngészve egyre bizarrabb történet kerekedett ki, mely már régen nem a Vizuális Bibliáról szól, hanem a hitet is, az evangéliumot is a profit szemüvegén át néző szemléletről, ennek megtestesítőiről és hasznélvezőiről.

A két első találat a kazettákat árusító „Folio CD posta katalógus-áruház”, illetve az „Amana 7 keresztény könyvesbolt” honlapjára mutatott. A harmadik egy 1999. szeptember 25-i MTI-híradásra utalt, melyből megtudhattuk:

„Az angol, a spanyol és a német változat után magyar nyelven is megjelent az első két része annak a videokazetta-sorozatnak, amely 66 epizódban a Biblia valamennyi fejezetét fel-

dolgozza. A 350 millió dollár költségvetésű, 15 évre szóló projekt két éve indult az Egyesült Államokban. A filmeket Tunéziában, Marokkóban, Dél-Afrikában és a Szentföldön forgatták. Csodálatos! – kiáltottam fel magamban. Tehát jön a többi is...

Aztán egy másik híradásból azt is megtudtam, hogy a videókazetta-sorozat „isteni szikraként” pattant ki egy egyesült államokbeli Balla Attila nevű úr agyából, aki a Nemzetközi Vizuális Bibliatársulat és a Good News Network (GNN) vállalkozások alapítója és egyben elnöke is. Terveiben szerepel, hogy a világ harminckét országában home shopping módszerrel terjesztené a Vizuális Biblia elkészült részeit. Amerikában másfél év alatt több mint 1 millió csomaggal adott el belőle. Magyarországon is kipróbálta a tévéreklám általi értékesítés módszerét, melynek eredménye: ötszáz eladott csomag néhány hét alatt.

A GNN már korábban szerződést kötött a Magyar Bibliatanáccsal a hazai bibliakiadás támogatására, illetve a Vizuális Biblia elindítására, s ezt az egyezményt a testület elnöke, Harmati Béla evangélikus püspök látta el kézjeggyével. 1999. szeptember 29-én Balla bejelentette, hogy a Magyar Bibliatársulattal karöltve Magyarországon is beindítja a Vizuális Biblia filmsorozatot, s a terv Roszik Gábor evangélikus lelkésszel együttműködve valósul meg. Eddig csupa jó hír!

A meglepetés ezután következett.

A Balla bejelentése utáni napokban – olvasom az interneten – Bölcskei Gusztáv, a református egyház zsinatának lelkészi elnöke és Várszegi Asztrik katolikus püspök, pannonhalmi főapát úgy nyilatkoztak, hogy a GNN által kiadott filmek és más kiadványok beállítottsága idegen egyházaik hagyományától és azok zavart okozhatnak híveik körében.

A fenti vélekedésekre mintegy válaszként Balla úr szükségét látta elmondani immár ország-világ előtt: ha a történelmi egyházak nem határolódtak volna el, a GNN már beindította volna a magyar keresztény kereskedelmi televíziót, s egyben bejelentette: a társaság Channel 7 elnevezéssel megkezdte műholdas adását Nagy-Britanniából, és műsoruk hamarosan a kábelhálózatokon is látható lesz Magyarországon.

„Keresztény kereskedelmi televízió” – az meg micsoda? – kérdeztem majdnem hangosan magamtól, s kérdelem most is. Az olvasó – velem együtt – csak ezután kezdi gyanítani, hogy a magyar történelmi egyházaknak igazából nem a Vizuális Bibliával volt a legnagyobb gondjuk. A Magyar Nemzet már 1999 márciusában jelezte, hogy a történelmi egyházak közleményben határolódtak el a GNN-től, mint egy valamiféle 2000-re világvégét jósoló amerikai tévtanítás szószólójától. És mivel egy magyarországi „keresztény televízióadás” beindítása a magyar történelmi keresztény egyházak megkerülésével lehetetlen vállalkozásnak tűnt, a GNN hajlandónak mutatkozott „vétójogot” is felajánlani a történelmi egyházaknak, hogy azok a majdani adásból alkalomadtán kiszűrhessek a szerintük „szektás, kártékony anyagokat”. S mivel Balla úr jó üzletember, a napi 24 órás adásból 1 óra ingyenes műsoridőt is felajánlott a történelmi egyházaknak! Nem is olyan rossz üzlet! Ennek a felajánlott 1 órának és egy fából vaskarika vétójognak a fejében egy amerikai – szinte mindegy hogy magyar vagy nem magyar, Balla vagy nem Balla nevű – személy a történelmi egyházak részéről zöld utat kapna, hogy Magyarországon egy kereskedelmi csatornát beindíthasson. Ez a csatorna nemcsak profitot hoz, hanem hitet propagál, vagy fordítva: nem csak hitről szól majd, hanem üzletről is, hiszen Balla úr egy interjúban már kifejtette, hogy számára a hit és a profit egyformán fontos.

A Hetek Országos Közéleti Hetilapnak (a Hit Gyülekezetének szócsöve. Szerk. megjegyz.) nyilatkozva Balla úr nem mulasztja el, hogy szúrjon egyet a történelmi egyházak felé: „A püspök urak attól félnek, hogy az emberek a Vizuális Biblia láttán elhagyják egyházukat. A Vizuális Biblia azonban meg fogja változtatni Magyarországot” – állítja, s úgy véli, az ellenreakcióknak két mozgatórugója

Balla Attila,
a GNN elnöke

van: a pénz és az emberi irigység.

A Magyar Televízió Szabadság tér című műsora is foglalkozott az üggyel. Bölcskei Gusztáv püspök, zsinati elnök és Lukács László, a Magyar Katolikus Püspöki Kar Tömegkommunikációs Irodájának igazgatója azonban nem volt hajlandó „egy levegőt szívni” a Good News Network igazgatójával; ezért a műsor stábja külön felvételt készített Balla Attilával az adást megelőző napon. Miután Balla számára világossá vált, hogy a másnapi adásban „öt fog-ják elemezni” az egyházak képviselői, nem járult hozzá az anyag leadásához, hanem a személyes jelenlét mellett kardoskodott. Egy speciális koreográfiának köszönhetően ez meg is valósulhatott. Mindkét megszólaltatott fél számára külön riporter állt rendelkezésre és Balla úr mondhatta a nyitó-, illetve zárszót. Egyházi részről kifejtették, hogy a korábbi produktumoktól való elhatárolódás nem azt jelenti, hogy nem ajánlanák a Bibliát, de a GNN forgalomban levő filmjeiben található apokaliptikus fenyegetések és világvége-hangulat idegen a Bibliától. Balla szerint „a püspök urak többször azt nyilatkozták, hogy tulajdonképpen azzal kezdődik az ő problémájuk, hogy az Apokalipszis című film borítóján ez áll: Jézus Krisztus második eljövételének visszaszámlálása megkezdődött. Ezt azonban nem a GNN kezdte el, hanem a tanítványok, közel 2000 évvel ezelőtt.”

A *Hetek* 2000. február 5-i számában újból nyilatkozik Balla Attila: „Nem igaz, hogy a rendőrség megbánta volna a Kicsoda Jézus? című kazetta terjesztését a testületen belül. A Vizuális Bibliát terjesztő szervezet a rend őreinek ajándékozott több ezer kazettát, de egyes híradások szerint ettől a testület végül elhatárolódott. Mire a kérdező: *Elhangzott az az érvelés, hogy az úgynevezett történelmi egyházak rosszallása miatt alakult ki a purparlé.* És Balla úr válaszol: Szerintem elég nevetséges, ha már a Belügyminisztériumot és a rendőrséget is a főpapok szeretnék irányítani. Az tény, hogy két főpap, egy katolikus főpát és egy református püspök korábban elhatárolódott a Vizuális Bibliától. Ők állandóan támadnak engem, ha sarkosan akarnék fogalmazni, akkor azt mondanám, hogy így akarják felhívni magukra a figyelmet, illetve irigyeik. De inkább diplomatikusabban fogalmaznék: nagyon jó reklámot csinálnak a Bibliának. Mi nem tudtuk volna így megszervezni. Folytatásként Balla úr eldicsekszi, hogy sok plébánia a megrendelők sorába tartozik. Mindenki viszi, terjeszti – a katolikusoktól, reformátusoktól is – a filmet. Hangsúlyozza: ez a film nem felekezeti kiadvány, mint ahogy a GNN sem felekezeti szervezet.

A *Beszélő* honlapján a 2000. január 22-i számban Zilahy Péter: Beszélő hónapok c. írásában már gúnyolódik: „Húsz százalékkal nagyobb az esélye, hogy éppen tévét nézünk, mint hogy olvasunk, mondja a Biblia reklám. Ezért hoztuk létre önöknek költséget nem kímélve a vizuális bibliát. Máté vizuális evangéliuma megváltoztatta az életemet, nyilatkozik egy nő. A vizuális biblia Isten útmutatása a sikeres élethez. Jézus, ahogy még sohasem láttuk. Általánosban tanultuk, a középkorban templomokat építettek, hogy a freskókból az analfabéták is tájékozódni tudjanak. Mérföldkövek ezek a videók, mondja az angyali ügynök, a vágóképen anya gyermekével: Hát nem csodálatos, hogy a távirányító segítségével életre kelthetem a

Bibliát a saját otthonomban!? Tévé, kelj fel és járj! ”

Az Élet és Irodalom (ÉI) 1999/ 45. számában Bakács Tibor Settenkedő: Jézuska, bevezető Áron c. írásában részben az evangélium árucikké silányítása ellen háborog, de nem rejti véka alá, hogy ő maga ateista, így eszmefuttatását a vallásos érzület nevetségessé tételére fordítja:

Egy pietista szempontból erősen dekoltált, szemmel láthatóan keresztény hölgy halk hangon figyelmeztetett, vegyem meg a Vizuális Bibliát. Később megjelentek más, szemmel láthatóan polgári egzisztenciával rendelkező keresztények, akik szintén a kétrészes kazetta megvásárlására biztattak. Az ő életüket alapvetően változtatta meg, hogy a Biblia otthonukban vizualizálódott. S valóban úgy van, ha az ember megnézi ezt a kazettába sűrített pozitív Krisztust, aznap délutánra kedve kerekedik kereszténynek lenni. A vakok, nyomorékok és szegények helyzetét sem látja már annyira sötéten, elég egy kis alfa, meg ómega, s a társadalom hálója is kifeszül. Még valami: a Vizuális Biblia megváltoztatja az Ön életét is. Egyszeri nézésre is képes lesz mérhető szinten megbutulni. Ám miután az együgyűeké a mennyeknek országa, lehet, hogy mégis megéri. Rendeljen most!

A Vizuális Biblia filmjeit meg fogom nézni, és biztos vagyok abban, hogy konfirmandusaim is végignézik majd, de csak lelkeszi felügyelettel. Ugyanis ha valaki úgy „fogyasztaná” ezt a terméket, mint bármely más tévé-shopban kapható cuccot, amit néhány használat után úgyis eldobhat, s jöhet a következő, akkor a gyártók és forgalmazók félig máris elérték szándékukat: a tömeg felfigyelt, a tömeg bedőlt, a tömeg vásárolt, a profit bejött... Erre a tömegre már nincs szükségünk. Mint ahogyan a Hit Csarnokában is, miután az aznapi bevételt megszámlolták és a villanyokat kioltották, a tömeg hazament, a rendezők is hazamehetnek. A tömeg vitte magával a lelkesedést és a hitet, a rendezők vitték magukkal a profitot. Persze más ajtón érkeztek, mint a tömeg, és más ajtón is távoztak. Miután céljukat elérték, már nem érdekes, merre megy a nyáj.

Molnár-Veress Pál

Németh Sándor, a Hit Gyülekezetének prédikátora a Magyar ATV-nek a "Hit Csarnokából" közvetített "Vidám vasárnap" c. műsorában.

Mi a szeretet?

Inspiráló és vicces nézőpontok a szeretetről

Egy felmérés részeként kutatók megkérdezték néhány 4 és 8 év közti gyermeket arról, hogy szerintük mi a szeretet. A kérdésekre adott válaszok mélysége és komolysága sok esetben a kérdezőket is meglepte. Az alábbiakban ezekből adunk közre néhányat.

”Amikor nagyinak begyulladtak az ízületei, nem tudott már előrehajolni, hogy kifesthesse a lábán a körmeit. Most mindig a nagypapa festi a nagy körmeit, pedig neki is ízületgyulladás van. Ez a szeretet.” Rebeka – 8 éves

”Amikor szeret valaki, akkor máshogy mondja ki a neved. Valahol érzed, hogy az ő szájában biztonságban van a neved.” Zsolti – 4 éves

”A szeretet az, amikor egy lány bekölnizi magát, a fiú pedig borotválkozó arcszesszel bekeni magát, aztán elindulnak, hogy szagolgassák egymást.” Karesz – 5 éves

”A szeretet az, amikor anyu kávéfőző apának, de belekortyol mielőtt odaadná neki, csak a biztonság kedvéért, hogy ellenőrizze, hogy biztosan finom-e.” Dani – 7 éves

”A szeretet az, amikor két ember állandóan csókolózik. Amikor pedig már belefáradtak a csókolózásba, még akkor is együtt akarnak maradni és beszélgetnek. Apa és anya ilyenek.” Emília – 8 éves

”A szeretet az, ami Karácsonykor a szobában van. Ha egy pillanatra abbahagyod az ajándékok kicsomagolását, akkor lehet meghallani.” Robi – 7 éves

”A szeretet az, amikor elmondod egy fiúnak, hogy tetszik neked az inge, erre ő ezután minden nap csak azt hordja majd.” Nóri – 7 éves

”A szeretet olyan, mint amikor egy kicsi öreg néni és egy kicsi öreg bácsi még mindig barátok, még azután is, miután jól megismerték egymást.” Tomi – 6 éves

”A szeretet az, amikor a kutyusom megnyalja az arcom akkor is, ha egész nap nem foglalkoztam vele.” Marika – 4 éves

”Tudom, hogy a nővérem szeret engem. Onnan tudom, mert nekem adja az összes régi ruháját, és emiatt neki el kell mennie majd újakat venni.” Laura – 4 éves

”Amikor szeretsz valakit, akkor sokat pislogsz, és apró csillagocskák jönnek ki belőled.” Judit – 7 éves

Leo Buscagliát, a híres író egyszer felkérték, hogy vegyen részt egy olyan verseny zsűrijében, amely a leg gondoskodóbb gyermeki díj várományosát kereste. A győztes egy négyéves kisfiú volt, akinek a szomszédjában élt egy nemrégiben megözvegyült idős férfi. Egyszer, amint a kisfiú meglátta a síró öregembert, besétált a kertbe, odabújt az idős ember ölébe és csak ücsörgött szótlanul. Később, amikor az anyja megkérdezte a fiút, hogy mit is csinált ott valójában, a gyermek ezt felelte:

”Semmit, csak segítettem neki sírni.”

CSALÁDI KRÓNIKA

KULCSÁR ROBIN

aki 2004. november 17-én Malmöben született, Molnár Csilla és Kulcsár Zsolt gyermeke, 2005. június 11-én Malmöben a Stadion-templomban Molnár-Veress Pál lelkész szolgálatával a keresztség szentségében részesült. Keresztszülei: Molnár Tünde és Bondesson Markus.

PREISZ PÉTER

aki 2004. december 17-én Kristianstadban született, Preisz Csikós Olga és Preisz Tibor gyermeke, 2005. június 11-én Malmöben a Stadion-templomban Molnár-Veress Pál lelkész által a keresztség szentségében részesült. Keresztszülei: Gertner Inge Ildikó és Köble József.

Keresztelőkről, más családi eseményekről örömmel adunk hírt, amennyiben az ezekről készült fényképeket egyházi hivatalunknak megküldik.

Mint oldott kéve, széthullott nemzetünk

Gondolatok a Velünk élő Trianon c. alkotásból

Idén tavasszal megjelent Koltay Gábor: *Velünk élő Trianon c.* könyve, melynek előszavában Nemeskürty István történész ezt írja:

„A magyar nemzet ma összefüggő területen hat különböző államban él. E hat állam egyike a Magyar Köztársaság, melynek lakói azonban – mint 2004. december ötödikén kiderült – többségükben már nem érznek együvé tartozást a környező öt ország magyarjaival. Pedig azok eddig anyaországuknak tekintettek bennünket.

Az ezer éve alapított, hajdan egységes országot és nemzetét az első világháború győzteseinek akarata szabdalta szét, más nyelvű, más hagyományú államok polgárai vá téve a magyarság zömét. Mindez 1920. június 4-én pecsételtetett meg a francia fővároshoz közeli Versailles városában, a forradalmárok által nyaktilóval kivégzett Mária Antoinette királyné építette Trianon nevű kastélyban.

Trianon azóta a hazáját szerető magyarban Mohács jelentésével egyértelműen tragikus fogalom. Keserű emlékét indokolt a lélekben szakadatlanul ébren tartani, mert éppen a Magyar Köztársaságban fogatkoztak meg leginkább a hatfelé szakított nemzettel testvéri egyetértésben élt magyarok. A Magyar Köztársaság állampolgárainak most már csak kevesebb, mint egyötöde vállal közösséget a határain túlra kényszerített magyarsággal. A többség gondolkozásában és politikai céljai tekintetében már a nemzetköziség elkötelezettje.

Ezért üdvözlendő Koltay Gábor filmje, és nyomán ez a kiadvány: talán segíthet, hogy a maradék egymillió-ötszázötvenkilencezer-nyolcszázötvenhat választópolgár maradjon meg magyarnak, s ne váljanak a múltat, s vele anyanyelvüket is feledve és megtagadva, nemzetközi illetőségű kozmopolitákká.”

Ugyanennek a könyvnek előszavában Koltay Gábor így fogalmaz: „Mindezt azért tartottam fontosnak írásban is rögzíteni, mivel meggyőződésem, hogy ezek átmeneti korunk dokumentumai, amelyek összessége jól jellemzi azt a szellemi zavarodottságot, amelyben élünk, s amely általában a magyar történelemmel, különösképpen pedig Trianonnal összefüggésben tapasztalható. Ilyen értelemben ez a könyv pontos lenyomata annak a kulturális-szellemi leépülésnek, amely a történelmi fejlődésben a Nyugattól önhibáján kívül legalább fél évszázaddal elmaradt közép-kelet-európai térséget, így hazánkat is sújtja.

A tanulságokat levonva, jelen szellemi közállapotainkat figyelembe véve kell megterveznünk lelki-szellemi felemelkedésünk és az ehhez elengedhetetlenül szükséges sokoldalú nemzetépítés programját.

Ekkor előállhat egy olyan helyzet, amelyben a globális világtendenciák közepette, vagy olykor annak ellenére is, az ország lakosokból újra erős, összetartó és magyar

érdekű gondolatok érvényesítésére képes, komoly szellemi kohézióval rendelkező nemzetté válva, önmagunkra találva, szellemileg, kulturálisan egyenrangú partnerként fogunk részt venni a világfolyamatokban.”

Pap Pál *Megváltoztatható körülöttünk a világ* címmel beszélgetést közöl a Trianon film alkotójával, s ebben többek között megkérdi:

„Megváltoztathat-e egy film bizonyos beidegződéseket, elindíthat-e olyan gondolatokat, amelyek szellemi tisztuláshoz vezethetnek? Egyáltalán nem túl naív feltételezés-e az, hogy az irodalom, a művészetek megváltoztathatják a világot?”

A kérdésre Koltay Gábor így válaszol:

„– Nem hiszem, hogy egy film, egy színházi előadás, vagy egy irodalmi alkotás megváltoztathatja a világot, főleg nem politikai értelemben. De azért ne is becsüljük le ezeknek hatását. Jelentős különbséget kell tenni az irodalmi-művészeti teljesítmények és a médiák lehetőségei között, hiszen a XX. század végére szerte a világon a médiák jelentős politikaformáló és -alakító hatalmi ágazattá váltak. A médiákat a politika mindenütt a világon, így Magyarországon is saját érdekeinek megfelelően használja fel. Ha majd egyszer igazán felkészült, előrelátó és koncepciózus politikusok nem csupán napi érdekeiknek fogják alárendelni a médiákat, hanem arra használják, hogy az általuk vezetett tömegek érzés- és gondolatvilágát a közösségmegtartó és fejlesztő értékek irányába változtassák, az emberek lelkét felemeljék és ahhoz segítsék őket, hogy a XX. század többszörös agymosásai után gyökereikhez, múltjukhoz visszataláljanak, sokoldalúan értelmezni tudják a jelent és egy értékes, de elérhető jövőképet vizionáljanak, akkor a médiákban zajló folyamatok önmagunkra találásunkat fogják elősegíteni.

Az emberek általában a politikától várják az üzeneteket, mindig felfelé tekintenek abban a reményben, hogy az általuk megválasztott politikusok majd életük jobb tétele érdekében okos, fontos gondolatokat közvetítenek a vezetett tömegek felé. A XX. század második felében elvesztettük azt a képességünket, amely egy igazán jól működő demokráciában a társadalom széles rétegeit jellemzi. Nehezen tudunk elképzelni egy alulról építkező közösséget, társadalmat, s még hosszú és gyötrelmes út vezet egy sokoldalú érdekérvényesítésre képes civil társadalom kialakításához. Ezen nem is szabad csodálkozni, hiszen egy ilyen társadalom kialakítására gondolni sem lehetett a szocializmus évtizedei alatt, mivel egy diktatórikus és egyértelműen fentről irányított társadalomban ez elképzelhetetlen. Mivel azonban a mai globális világ is sok szempontból felülről irányított és a demokratikus intézményrendszer – különösképpen a közép-kelet-európai

államokban – olykor látszatműködésre van kárhóztatva, ezért ez a felülről irányítotttság a mai világban is érzékelhető. Annyival vagyunk jobb helyzetben, hogy egy érdekérvényesítő civil társadalom, azaz különböző gondolatok, érdekek mentén szerveződő közösségek kialakítása ma nem tiltott cselekedet, így aztán rajtunk múlik, hogy képesek vagyunk-e megszervezni magunk körül azt az alulról építkező világot, amely üzeneteket fogalmaz meg a politika felé. Egy jól működő demokratikus világban a politika felülről közvetített jelei és az alulról építkező civil társadalom irányából küldött jelek középtájon összehalálkozva megtermékenyíthetik egymást.

El kell jutnunk oda, hogy nemcsak hiszünk egy ilyesfajra alulról építkező világban, hanem képesek is leszünk azt megszervezni és tartalommal megtölteni.”

85 esztendeje, 1920. június 4-én, ezeréves államiségünk történetének egyik legsúlyosabb igazságtalanságát követték el a magyar nemzettel szemben, amelynek következtében területének kétharmadát, lakosságának egyharmadát elveszítette. Ez a döntés alapvetően meghatározta mindazt, ami a magyar történelemben ezt követően történt. Trianon ügye az 1990-es rendszerváltozás zászlajára volt írva, jelszavai között szerepelt, de tizenöt év elteltével – az európai egységesülési tendenciák kiteljesedése idején – mintha sokak számára kellemetlen, szőnyeg alá söpört problémává silányult volna a kérdés, országhatárokon belül és kívül egyaránt. A filmsorozat arra tesz kísérletet, hogy sokoldalúan bemutassa Trianon okait, de főként arról gondolkodjon, hogyan kezelte ezt a kérdést a mindenkori magyar társadalom. A történelmi fehér foltok feltérképezéséhez, a nemzettudat ébrentartásához szeretnénk hozzájárulni és gondolkodási, kezelési, cselekvési szempontokat szeretnénk nyújtani, hogy társadalmunk a harmadik évezred első évtizedeiben megtalálja az értelmes, korszerű és magyar érdekű Trianon-felfogás kezelésének kulcsát, amellyel az egyesült Európában megnyugtató megoldást lehetne találni, talán éppen azon nagyhatalmak segítségével, akik 85 esztendővel ezelőtt – megdöglő gondolatlanul, vagy nagyon is tudatosan – a trianoni döntéseket szentesítették.

Mitterand francia elnök 1989 elején tett magyarországi látogatásakor ezt nyilatkozta:

„A békét mindig a győztesek diktálták, akik általában a szemet szemért, fogat fogért elvet alkalmazták. A győztesek békéje, e század összes békeszerződése, főleg az 1914-től 1918-ig tartó háborút követő szerződések, kezdve a versailles-i szerződéssel, de ugyanúgy az 1947-es szerződés is, és amelyek ezt követték, mind igazságtalan békeszerződések voltak. A győztes dicsőségét, hatalomvágyát vagy azonnali érdekeit szolgálták, mindig figyelmen kívül hagyták a történelmi, földrajzi, szellemi vagy etnikai realitásokat. Az elkövetkező háború drámája mindig le volt írva az azt megelőző békeszerződésben.”

Fejtő Ferenc történész, aki Mitterand elnökkel jóbarátságban volt, az elnöki nyilatkozatot így kommentálta:

ta: „Ennek nem volt politikai célzata, inkább erkölcsi elismerése annak, hogy Franciaországot felelősség terheli ezekért az igazságtalanságokért, és hogy valamiképpen a jóvátételükben részt akar venni, de ugyanakkor ő isosztotta a többi európai államnak és Amerikának a hivatalos fölfogását, hogy a határokhöz jobb nem hozzányúl, a jövőre kell gondolni és nem pedig a múlt sérelmeit állandóan hánytorgatni.”

Erre mondta Csoóri Sándor: „A huszadik század második felének olyan jelentős politikusai, gondolkodói, amilyen Francois Mitterand elnök is volt, sokszor bizony csak a levegőbe beszéltek. Hiszen ha Trianon ellenpontjaként új megoldást emlegetett, ki kellett volna mondania az egyetlen lehetséges jóvátétel nevét: az autonómiákét, amely egyébként az 1920-as békeszerződés kisebbségi mellékletében erkölcsi és politikai feltételként szerepelt.”

Tolnay Vilmos Herder német költő-bölcsész elhíresült sötét jóslatát idézi: „A magyarság most szlávok, németek és oláhok közt kisebb része az ország lakosságának és századok múlva talán nyelvüket is alig lehet már megtalálni.” – És így folytatja: „Íme, az akkor halálraítélt, alig harmadfélmilliónyi magyar tíz millióra gyarapodott, megállta a viharos XIX. század nemzetpusztító fergetegeit. S mi tartotta meg? Mivel vívta meg harcait? Eleinte csak egyetlenegy fegyvere volt: a nyelv; evvel szerezte vissza a többi elvesztett fegyvert, evvel szerzett új fegyvereket is. Szabad-e kétségbeesnünk a jövőn, míg ez a fegyverünk megvan? szabad és nem is lehet. Petőfi azt mondja, hogy a kétségbeesés a legnagyobb vétek, ez istenkáromlás. Ez áll nemcsak az egyes emberre, hanem a nemzetre is. Hiszen ezt a fegyvert nem csavarhatja ki kezünkől az a trianoni papiros sem, ez kezünkben van és kezében van elszakított véreinknek.”

Töttös Istvánné így tekint a mögöttünk hagyott másfél évtizedre: „– Isten nyugosztalja a néhai miniszterelnököt (Antall József. Szerk. megjegyz.), aki azzal, hogy ő azt a bizonyos mondatot kimondta, hogy lélekben 15 millió magyar miniszterelnöke kíván lenni, elérte, hogy ezt a kérdést soha többet nem lehet megkerülni, bár van, akinek a 10 millió is sok és elfogadja a Világbank prognózisát 2050-re, miszerint Magyarország lakossága ne legyen több 6–7 milliónál. Miért kell ennyinek lenni? Hogy befogadhassuk a népvándorlási hullámot. Tehát én úgy gondolom, hogy *Trianon kérdéséhez is azért nem lehet hozzányúlni, mert ennek az országnak a szétverése jelenleg is folyamatban van.* Ezt az országot először területileg tették tönkre, most gazdaságilag rabolják ki, majd érzelmileg és a tudatát is kifosztják.”

Zbigniew Brzezinski A nagy sakktábla c. könyvében írja: „A nyers valóság az, hogy Nyugat-Európa – mind nagyobb mértékben Kelet-Európa is – amerikai védnökség alatt áll, s a szövetségesek az ókori vazallusok és hűbéreseket helyzetét idézik. Ősi birodalmak könyörtelenebb korát idéző kifejezésekkel élve a birodalmi geostratégiának három kulcsfontosságú tényezője van: elejét venni a vazallusok közti bárminemű paktálásnak, fenntartani függő helyzetüket, megvédelmezni a szövetségeseket és elérni, hogy továbbra is szófogadóak legyenek, végül pedig megakadályozni, hogy a barbárok szövetségre lépjenek egymással.

Aki Kelet-Európát uralja, uralja a Szívtájékot,
Aki a Szívtájékot uralja, uralja a Világ-szigetet is,
Aki uralja a Világ-szigetet, uralja a világot.”

Talán jó volna megfogadni, legalább is figyelembe venni Duray Miklós felvidéki politikus figyelmeztetését:

„Ne legyenek kétségek, nem veszi le a vállunkról Trianon nyomasztó terheit az Európai Unió. Viszont teremt új dimenziót, ugyanis az uniós csatlakozással a magyarügy Európa-üggévé válhat. Azok a határok, amelyek szétvágták 1920-ban a működő struktúrákat, ezeknek a határoknak a jellege megváltozik. Van egy eszme, amit megfogalmaztunk az 1990-es évek közepén, hogy határmódosítás nélkül

újra kell integrálni amagyságot. Ahhoz, hogy ezek a lehetőségek megvalósulhassanak és a saját érdekünkben tudjuk kihasználni, ahhoz magyarországi kormányzati erő kell és a határon túli területeken élő magyaroknak a meggyőződése, hogy ezekbe a lehetőségekbe ők is beszálljanak. A nemzetpolitika reális hatalom nélkül gyakorlatilag csak elmélet. Tehát a nemzetpolitikának kormánypolitikával kell párosulnia.”

Pozsgay Imre szerint „az ember maga nem globalizálható. Az embernek az eszközei globalizálhatók, de tény az, hogy az embert kell leszerelni ahhoz, hogy ezek az eszközök akadálytalanul terjedjenek és piaci tényezővé váljanak. Fogyasztói barommá lefosztani az embert nagy bűncselekmény, ellenállni ezeknek az eszközöknek megostobaság. Tehát az embernek föl kell készülni. Ehhez az emberi kultúrák nélkülözhetetlenek. Az emberiség elveszti az arcát, ha kilép a nemzeti kultúrákból. A multikulturalizmust is csak úgy fogadom el, ahogyan elfogadom a bartóki elvet a kulturális hatásokról. Miközben a kulturális hatások csak ott érvényesek, ahol tiszta források is vannak. Amikor messze tájakra vonzódik az érzélem, mint mondjuk Erdélybe, Felvidékre vagy Délvidékre, akkor azért megmozdul valami az emberekben, és ez arra utal, hogy a roncsoló hatás nem vitte szét azt a nemzetet, mely ma készül egy újraegyesítés lehetőségére, határok fölött, határok nélkül.”

Döbrentei Kornél így összegez: „– Nincs hová hátrálnunk már, tehát a költőnek, írónak, művésznek azt a fajta felvilágosító munkát kell tovább folytatnia, amely a lelki kapaszkodókat előhozza, mert itt a tét a megmaradásunk. Meggyőződésem, hogy az írástudóknak most nagyobb felelőssége van, mint valaha volt.”

A nemzet újramisszionálásának a Magyarok Világszövetsége által elindított gondolatát önmagunkra és helyi körülményeinkre alkalmazva hadd folytassuk töretlenül missziókat, lélektől lélekig, ahogy lehet...

(MVP összeállítása)

SOMIT-osok a Trianon c. film megtekintése előtt

Kelemen-Toroczkai János
1953–2005

1953. január 2-án született Kézdivásárhelyen. Székely értelmiségi családból származott. Édesanyja, a kovásznai születésű Körömczi Katalin fiatalkorában zenei pályára indult, majd pedagógus lett. Édesapja, a kézdialmási születésű Kelemen András Budapesten festészetet végzett, majd rajztanárként kereste kenyerét. Három fiúgyermekük közül Andris a nagyobbik, Jani volt a középső és Zoli a kisebbik. Szüleik felhőtlen gyermekkort biztosítottak számukra. A fiúk fúrtak, faragtak, barkácsoltak, szereltek, zenéltek, művészkedtek, és egy életre szóló mély lelki kötelék alakult ki közöttük. János kitűnő tehetséggel, szokatlan könnyedséggel tanult meg zongorázni. Zoltán öccsével és néhány barátjával pop-együttest alakítottak, és hétvégeken esküvőkön, bálokon, más rendezvényeken léptek fel szülővárosukban és a környező falvak-

ban. Élénk zenei érdeklődése később is megmaradt: a hatvanas, hetvenes évek zenéjén nevelkedett, de minden új irányzatot is gyűjtött, másolt, magának komponált, rögtönzött zongorázásával elbűvölte környezetét. A három testvér háromféle pályát választott, s a világ három tájára került: András orvos lett Erdélyben, János műépítész Svédországban, Zoltán pedig mérnök Cipruson. János eredetileg autómérnöknek készült, de egy sikertelen felvételi után előbb az építészeti technikumban, majd a hatéves műépítészeti egyetemen kötött ki. Az első három évet Kolozsváron végezte - itt ismerte meg és vette feleségül Toroczkai Juditot -, majd további három évet Bukarestben tanult. Rajongott lányáért, Lilláért. Pályafutását belsőépítészként, bútortervezőként kezdte, majd a sepsiszentgyörgyi fapari kombinát tervezési főnöke, később városi főépítész lett, végül a tervezőintézetbe került. 1988-ban kivándorolt Svédországba, ahol egy félév után két

nagy műépítész-cég megbecsült munkatársa lett. A svéd főváros néhány igen jelentős és kiemelkedő építészeti tervének megvalósításában vett részt, mint pl. a Globen, az új Arlanda-terminálok, a déli autópálya-gyűrű körüli városrendezés munkálataiban. Éles észjárású, vaslogikájú székelyként megbízhatóságával, segítőkészségével és önzetlenségével munkatársai teljeskörű megbecsülését vívta ki. Feleségét és lányát határtalan szeretettel övezte és védte, bízott bennük, büszke volt rájuk. Amikor úgy tűnt, hogy a megfeszített munka és küzdelem meghozta eredményét, s családjával együtt reménységgel és bizalommal nézhet az elkövetkezendő 20-30 évre, a jövőbe, a hirtelen jött könyörtelen betegség mindent keresztülhúzott. A mindig biztonságot és melegséget árasztó családfő, "a világ legjobb édesapja", a jó és megértő férj, az odaadó barát, a ragaszkodó testvér, a rajongott nagybácsi, a kedves rokon, édesanyja Janikája ez év június 10-én türelemmel viselt rö-

vid, de súlyos szenvedés után csendesen elpihent. Drága testvérünköt 2005. június 22-én, a stockholmi Skogskyrkogården Heliga Korsets (Szent Kereszt) kápolnájában búcsúznak. Hamvai később meghatározandó időpontban és helyen kerülnek végső nyugalomra. Áldott emlékét szívünkben hordva kérjük Istent, adjon neki örök békességet.

Dunaszerdahely - Teherán - nyolcezer kilométer Vámbéry Ármin nyomában

Az Egyesült Magyar Ifjúság nevű, fiatalokat tömörítő szervezet egy nem mindennapi kezdeményezés támogatását, megvalósításának hatékony segítségét vállalta fel. Egy Felvidéken (Szlovákia) élő, alig 23 esztendőes magyar fiatalember elhatározta, hogy a neves kelet-kutató, Vámbéry Ármin nyomába szegődik, s a világhírű utazó orientalista útját követve eljut Perzsia fővárosába, Teheránba. Nyolcezer kilométeren át a forró hőségben, nyolcvan nap alatt (2005. július elsejétől), két keréken, egyedül. A Vámbéry emléktúrának elnevezett expedíció ugyanis egy kerékpáros túra, melynek célja távolról sem a megszállott kilométergyűjtés: a fiatalember hírét szeretné vinni a felvidéki Szentgyörgy híres szülöttének, Vámbérynak. Fontosnak tartja Vámbéry Ármin (1832-1913) szellemi örökségének ápolását, hiszen sokat köszönhet neki a magyarság, de a nyugati társadalom is. Hányatott sorsú gyerekkora és félig béna lába ellenére első európaiként járta meg Buharát, Közép-Ázsia legtitokzatosabb városát. Életcéljának tekintette a magyarok és a magyar nyelv eredetének felkutatását. Vámbéryhoz, a Kelet legjobb ismerőjéhez gyakorta fordult tanácsért a francia III. Napóleon, az angol Viktória királynő, de még a török Abdul-Hamid szultán is. Többek között neki köszönhetjük a magyar nemzeti ereklyék Törökországból Magyarországra való visszajuttatását is. Óriási akaraterője és bátorsága eredményeképp elérte célját. Hazatérve ezeket a sorokat vetette papírra: "Meg se próbálkozom leírni azt a benyomást, melyet édes hazám viszontlátása keltett lelkemben. Gyöngé is volna hozzá a toll, hogy tolmácsa lehessen annak a meghatottságnak, mellyel amaz ország földjére léptem, melynek őstörténete elsősorban ösztönzött veszedelmes vándorutamra, s amelynek nemzeti kezdetei, mint említettem, már ifjúkoromban életre keltették bennem azt az érdeklődést, melynek kielégítése végett mondhatatlan veszedelmekkel és nélkülözésekkel járó utazásomra vállalkoztam? Most, másfél évszázad múltán, ugyanilyen akaraterővel, elszántsággal és bátorsággal kel útra a felvidéki fiatalember is, hogy Vámbéry után ő is meghódítsa a varázslatos keletet. Hogy útja sikerrel járjon, abban mi is sokat segíthetünk neki. Az Egyesült Magyar Ifjúság, mint az expedíció egyik fő támogatója és magyarországi szervezője arra kéri a honi média, sajtó képviselőit, hogy lehetőség szerint minél nagyobb nyilvánosságot biztosítsanak ennek a nemes vállalkozásnak, illetve aki teheti, anyagilag is segítse az expedíció megvalósulását. Legyen Ön is az expedíció médiapartnere! További információ és részletek: E-mail: daney@freedom.hu

Skrivanek Dániel

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 2005 AUGUSZTUS - DECEMBER

AUGUSZTUS

17-21	HELSINKI	Protestáns Szövetség Konferenciája
27-31	KARLSTEIN	NYEMRLSZ Konferenciája

A viszontlátásig
hordozzon Mindannyiátokat
tengerén az Úr!

SZEPTEMBER

01-03	PILISCSABA	KÉMELM Konferenciája	
10	12:30 VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora
	17:30 SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
11	11:00 LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora
	16:30 JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
16	18:00 BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
17	12:30 HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:00 MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
18	12:30 HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00 GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
24	12:00 VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	
	16:30 ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
25	11:00 STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	

A TEMPLOMOK ÉS MÁS ISTENTISZTELETI HELYEK CÍMEI

BORÅS	Hässleholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgratan 27
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kyrk.	Toraplan
KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan	Blomstervägen 14
LJUNGBY	Szent István templom	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögratan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	Humlegårdsgatan 13
TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	Äspered felé (40-es útról)
VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	Katrinelundsvägen 1
VÄXJÖ	Johannesgården	Paradvägen 4

OKTÓBER

08	12:30 VÄXJÖ	Johannesgården	
	17:30 SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
09	11:00 LJUNGBY	Szent István templom	
	16:30 JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
14	18:00 BORÅS	Hässleholmskyrkan	
15	12:30 HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:00 MALMÖ	Stadionkyrkan	
16	12:30 HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00 GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
29	12:00 VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	úrvacsora
	16:30 ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
30	11:00 STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	úrvacsora
	17:00 KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan	úrvacsora

NOVEMBER

05	12:30 VÄXJÖ	Johannesgården	
	17:30 SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
06	11:00 LJUNGBY	Szent István templom	
	16:30 JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
11	18:00 BORÅS	Hässleholmskyrkan	
12	12:30 HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:00 MALMÖ	Stadionkyrkan	
13	12:30 HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00 GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
26	12:00 VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	
	16:30 ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
27	11:00 STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	

DECEMBER (egyelőre csak tervezet)

03	12:30 VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora
	17:30 SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
04	11:00 LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora
	16:30 JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
16	18:00 BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
17	12:30 HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:00 MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
18	12:30 HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00 GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
25	11:00 STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	úrvacsora
	17:00 KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan	úrvacsora
26	12:00 VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	úrvacsora
	16:30 ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora

AZ ALÁZAT (Folytatás a 2. oldalról)

Természetesen nem ez a legrosszabb. Hiszen mily sokan vannak, akik a Teremtőt teljesen ki is zárnák az életükből.

Nem tudják, hogy mit cselekszenek.

Ahhoz, hogy vakon ne botorkáljunk, hogy tudatosan járjuk a magunk útját, értenünk kell, hol van a helyünk a teremtés rendjében. Ez az ismeret szükségszerűen alázattal tölt el bennünket, mert birtokában felismerjük, hogy a mindenség Urának segítségével nélkül képtelenek vagyunk kidobálni lelkünkéből a világból felszedett felesleges kacatokat, amelyek igazi hivatásunk megtalálásában leírhatatlan tehernek bizonyulhatnak. Alázat hiányában elzárkózunk Isten elől, tőle kapott belső iránytűnk nem vezérel többé, elménket hamis tartalmakkal tömködjük, és képtelenné leszünk autonóm lényként élni. A manipulált közvélemény rabságába csúszunk, irányítottakká és *tehetetlen* kiszolgáltatottakká leszünk. Énközpontú gőgünkben úgy hisszük, hogy a tagadás embervoltunk lényegi tartozéka és záloga. Pedig éppen általa embertelenedünk el, mert az igazi emberi méltóság alapja az, hogy Istenhez tartozunk. Ennek elismerése és igelése nélkül azt építjük le, ami emberi mivoltunkban a legfontosabb.

Isten keze nyoma mindenütt ott van a világban: a természetben is és az emberi lelkekben is. Ha értő szemmel nézünk, akkor ezt látjuk is, és megerősödünk alázatunkban. Hiszen minden teremtményben a Teremtő nagyságát érzékelhetjük.

A *Magyar értelmező szótár* meghatározása értelmében tehát egyedül Istennel szemben helyénvaló az alázat. Az emberekkel való viszonyunkban – első pillantásra legalábbis úgy tűnik – a gőg ellentéte nem az alázat, hanem a *szerénység*, amely kizárja azt, hogy értékben – több-kevesebb nagyképeséggel – mások fölé helyezzük magunkat, viszont nem jár együtt a jelentéktelenségünk tudatával. Szent Pálnak a filippiekhez írt levele (2. fejezet, 3. vers) azonban arra szólít: „Semmit se tegyetek vetélkedésből vagy hiú dicsőségvágyból. Inkább *mindenki alázatosan a másikat tartsa magánál kiválóbbnak.*”

A felszólítás teljesítésének nincs akadálya azokban az esetekben, amikor a másik emberről tudjuk, hogy kiválóbb nálunk, és hajlandók vagyunk ezt nyilvánosan is készsággal elismerni. Ha valakit nem ismerünk, annak bizalmat előlegezhetünk, amíg a magatartása meg nem győz bennünket az ellenkezőjéről. Még azt is feltételezhetjük róla, hogy több nálunk. De ha valakit ismerünk, és már számtalanszor bizonyosságát adta, hogy erkölcsileg nem vagyunk hitványabbak nála – hiszen bizony nem egyszer találkozunk még aljassággal is –, hogyan emelhetjük őt lelkünkben magunk fölé? Hogyan tekinthetjük kevesebbnek magunkat nála? Hogyan viselkedhetünk vele szemben – megjátszás nélkül – úgy, hogy meghajolunk értékei előtt?

De hiszen az utolsó vacsorán Jézus is megmosta a tanítványai lábát, az iskarióti Júdásét is, akiről pedig *tudta*, hogy elárulja őt.

Az igazsághoz mindig hajszaálvékony út vezet. Ahhoz, hogy valamely embertársunkhoz szerető alázattal tudjunk közeledni – noha esetleg rossz véleményrel vagyunk róla –, feltétlenül olyan teremtménynek kell tekintenünk őt, aki még nem játszotta el lelke Istennel való találkozásának a lehetőségét. Amíg élünk, Istentől kapott rendeltetésünk szempontjából semmi sem végleges és semmi sem visszafordíthatatlan. Lehet, hogy adott esetben a mi magatartásunk segítség lehet valakinek a helyes irányba forduláshoz, vagy ha már abban halad, megerősítheti őt benne.

Azt mondtuk, az alázat egyedül Istent illeti. A Vele szembeni alázat jelentkezik akkor is, amikor meghajolunk minden felebarátunk *lehetséges értékei* előtt, azon esetleg még nem jelentkező lelki kincsek előtt is, amelyek a megtérés kegyelemben gazdag útján bárki számára elérhetők. Isten akarata az, hogy mindnyájan hozzá találjunk. Ha ennek tudata irányítja cselekedeteinket és embertársainkhoz való viszonyunkat, megadván nekik a feltehetően létező, de csak alvó rügyként rejtett (bár talán soha ki nem bomló) belső gazdagságuk miatti tiszteltet is, akkor esetleg magunk is hozzájárulhatunk szerényen a megváltás kiteljesedéséhez.

Bizony hosszú út vezet idáig. Nagy hitünk kell legyen ahhoz, hogy képesek legyünk eszerint élni. Túl gyengék vagyunk mi, mintsem hogy felsőbb segítség nélkül ezt megtehetnénk. De – mint Jézustól tudjuk – ha hittel és kitartóan kérjük, minden lelki segítséget megkapunk. Így talán képesek lennénk javítani valamit a világon, napjaink pedig a helyes életből fakadó lelki békében telnének.

* Ezen írás minden kiemelése a szerzőtől – T. K. A.

új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi
Közösség lapja – Az Északon élő magyarok
ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
Ungramas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per år)

Nr. 2, årgång XIII. évfolyam 2. szám
Juni 2005 június

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
az Egyháztanács (Kyrkorådet)

A lapnak kinevezett szerkesztősége nincs,
a szerkesztési munkákat a lelkész végzi.
(Tidningen har ingen utnämnd redaktion, det
redaktionella arbetet utförs av pastorn.)

Molnár-Veress Pál
Granövägen 126
S-151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46-(0)8-550 160 66

E-mail: ujkeve@telia.com
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda (Tryckeri): Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46-(0)8-783 81 24/ 667 98 18
Referens (Kontaktperson): Jerry Pettersson
E-mail: tryckeriet@ekonomiprint.se

Példányszám (Upplaga)
1 500

Egyházfenntartási járulékot vagy
támogatást fizető tagjainknak a lapot
térítésmentesen küldjük.
A közösségünkhöz nem tartozó, de az
Új Kéve iránt érdeklődő olvasóinkat
kérjük, tájékoztatásért forduljanak Pap
Iván országos pénztárosunkhoz:
181 30 LIDINGÖ, Frisksportarvägen 2
Tel: 08-731 83 60 Fax: 08-731 08 28

Postgiro számlaszámunk:
Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047-3

MÁS ÉSZAKI/BALTI ORSZÁGOKBAN
ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK
MEGBÍZOTT VEZETŐI
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn / Tartu
BÁN ISTVÁN
EE-50013 TARTU Pohla 13-1
Tel: +372-740 54 55 Mobil: +372-506 96 42

FINNORSZÁG – Helsinki / Turku
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358-19231242 Mobil: +358-409607559

NORVÉGIA – Oslo
HORVÁTI GYÖRGY
N-1357 BEKKESTUA Parksvingen 43
Tel: +47-675 621 05

Reményik Sándor

Ahogy lehet

Fogcsikorgató türelemmel,
 Összeszorított szájjal -
 Krisztus-követő bús próbálkozással,
 Majd daccal, lobbanóval,
 Fojtott igével és visszanyelt szóval,
 Tenyérrel, mely sima örökké;
 Csak a zsebben szorul ököllé -
 Keserű, tehetetlen nevetéssel
 Békülve meg akármilyen rendeléssel -
 Nem csodálkozva már - és csodálkozva
 mégis,
 Hogy rajtunk ez is, az is megesett:
 Hordozzuk, testvéreim, ezt a hordhatatlan,
 Kínszenvedést virágzó életet.
Ahogy lehet...

Megalkuvás zsoltárát énekelve,
 Végtelen rabmenetben csak megyünk,
 Nincs semmi fegyverünk,
 Fegyvertelen a lelkünk lázadása,
 Pedig a vérünk minden csöppje vágyik,
 Vágyik a Péter vad mozdulatára,
 Amikor Istenének védelmében
 A Málkus fülét hirtelen levágta.
 Kik vagyunk mi?
 Ó, nem az Alázat,
 Csak a megalázottság fiai.
 Nemzedékek büszke hídfői közt
 Görbülő ív, görnyedő átmenet:

Testvéreim, bizony nem élünk jól mi,
 Nem apáinknak tetsző életet.
 De aki másképp tehetne helyünkben,
 Az vesse reánk az első követ!
 Minden percünk kínzó kiegyezés:
Ahogy lehet...

Testvérem, korcs hős, alkuvások hőse,
 Félbenmarad, megmásul mondatod?
 Egy szikra talán mégis zengve pattan
 Lángörvényből, mely benned kavarg.

Dagadnak benned árvizes erők,
 Zúdulna niagarás zuhatag:
 Elégedj meg, ha megtöltesz belőle
 Kristálytisztá vízzel egy poharat.
 Visszaszorítanak, hátrább, egyre hátrább,
 És amit hagynak, egyre kevesebb:
 Hát vedd meg lábad ott, ahol megállhatsz,
 S azt mentsd, azt a talpalatnyi helyet,
 Szikrát a tűzből, cseppet a folyóból,
 A töredéket eltört mondatodból,
 Minden megmaradt árva keveset:
Ahogy lehet...

Láttad a Karsztok szirt-sivatagában
 A liliputi termőföldeket?
 Pár négyzetméter - amit a lavina,
 A kögöregteg könnyen eltemet.
 S a Karsztok boldogtalan magvetője,
 A földművelés madárijesztője
 Ezt a kis humuszt mégis szereti,
 Kicsi kőkerítéssel keríti.
 Pedig szinte sírjának is kevés.
 Ó, karszti sors; ó, karszti temetés..

Te is, testvérem, karszti sorsodat
 Fogadd el, s véd meg karszti földedet,
 Azt a síroknak is kevés humuszt,
 Azt a pár négyzetméternyi helyet,
 S azt a fölséges Isten-lábnyomot,
 Mit a lavina minden rohama
 Eltörölni még sohasem tudott.
 Vedd ezt a talpalatnyi telkedet,
 Cserépkancsódat és tűzhelyedet,
 Utolsó darab száraz kenyered!
 De azt aztán foggal, tűz körömmel.
 Démoni dühvel és örült örömmel -
Ahogy lehet...

Ahogy lehet...

1935 április 11